

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

49 årg

EFTERLYSNING

Habari nr 1/2018 har temat Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Numret kommer att tas fram i samverkan med Svetan-medlemmarna Staffan Uddeholt och Gunnel Balaile.

Från Habariredaktionen har Eva Löfgren ansvaret.

Vi tar tacksamt emot artiklar, projekt och skribenter på ämnet.

Kontakta redaktionen e-post: eva@diversity.se

Nr 4/2017

Tema: Turism

Ur innehållet: Nya turistdoktorer, Researrangörer, Hållbar turism, Avsked Mma Dora Msechu, Turism i konflikt, Afrikanska möten del 2

TIDNINGEN HABARI

utges av
SVENSK-TANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN

REDAKTION e-post: habari@svetan.org
Lars Asker, redaktör tel 08-38 48 55, mobil 0705 85 23 10
lars.asker@telia.com
Eva Löfgren tel 08-36 48 88, mobil 0702 11 98 68
eva@diversity.se
Sten Löfgren tel 08-36 48 88, mobil 0708 90 59 59
fax 08-760 50 59, sten@svetan.org
Folke Strömberg tel 08-91 73 27, mobil 0706 91 73 06
anfo.stromberg@telia.com

PRISUPPGIFTER 2017

SVETAN-medlemskap inkl HABARI	300 kr
Medlemskap exkl HABARI	100 kr
Familjemedlem exkl HABARI	50 kr
Ungdomsmedlemskap	150 kr
Prenumeration HABARI	250 kr
Enstaka HABARI	50 kr

(Äldre nummer pris efter överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på SVETANs plusgiro 35 95 50-1
– ange på talongen vad som önskas.

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

2/07 Jordbruk	3/12 Mänskliga rättigheter
3/07 Investeringspolitik mm	4/12 Företagsamhet
4/07 Flyktingar	1/13 Kvinnliga förebilder
1/08 Tumaini, snidade dörrar mm	2/13 John Kilaka, Karagwe 30 år mm
2/08 Bildkonst	3/13 Swahili
3/08 Kina, NAI, Zanzibar mm	4/13 Tanzaniaadag, energi, skolfilm
4/08 Makondeskulptur, Kina, WIOMSA	1/14 Barn
1/09 Svetan 40 ÅR	2/14 Konst och litteratur
2/09 Parlör, politiska makten, slaveri	3/14 NAOT, cykelsafari, swahilidag
3/09 Biståndshist., Tumaini, livshist.	4/14 Jordbruk och industri
4/09 Klimat och energi	1/15 Nätverksmässan
1/10 Musik	2/15 Zanzibar
2/10 Kibaha Education Center	3/15 Forskningsamarbete
3/10 Hälsa	4/15 Valet
4/10 Litteratur	1/16 Valanalys
1/11 Ungdom, Karagwe, ELCT mm	2/16 Ungdomar och framtiden
2/11 Hållbar utveckling	3/16 Partnerskap för lokal demokrati
3/11 MV Liemba, forskarnätverk mm	4/16 Blandat
4/11 Flora och Fauna	1/17 Volontärarbete
1/12 Självständigheten 50 år	2/17 Swahili
2/12 Joha trust & Mama Barbro mm	3/17 Rättsväsende

Omslag: Den heta resan med dhow från Bagamoyo till Zanzibar.
Foto Christian Swensson.

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Flyeralarm ab, Stockholm 2017, ISSN 0345-437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2—Habari 4/2017

SVETAN

www.svetan.org
www.facebook.com/SvenskTanzaniska
BOX 22003
104 22 STOCKHOLM

STYRELSE

styrelsen@svetan.org

Emma Kreü, ordförande

emmakreu@gmail.com

Torbjörn Arzt, vice ordf.

arzt.torbjorn@gmail.com

Helena Honkanen, kassör

helena.gbg@hotmail.com

Rehema Prick, sekreterare

rehemaprick@hotmail.com

Jeanette Olsson, suppl.+Tumaini

msjeanetteolsson@hotmail.com

Daniel Saulli, suppleant

danielsaulli@gmail.com

Linus Dunkers, suppleant

linus@dunkers.nu

LOKALREPRESENTANTER

Erland Hillby

Herrhagsv 190, 752 67 Uppsala
tel 076-8207059

Gunilla Lundahl

Föreningen Tandala
Killevägen 8A, 247 71 Genarp
tel 076-866 60 39

Rehema Prick

Åtorps Björkv 7, 443 31 Lerum
tel 070-732 20 21

Ta gärna kontakt med en lokalrepresentant om du t.ex. vill veta mer om Tanzania, undrar över hur det är att arbeta där eller vill få tag i någon som kan komma och prata om Tanzania. Vill du bli lokalrepresentant – ta kontakt med ordförande Emma Kreü.

*

STÖDPROJEKT

Tumaini Children's Center

Kontaktperson Helena Stigsson
<http://futurewithhope.se/tumaini/>
Bankgiro 552-8161

*

TANZANIAS AMBASSAD

Tel 08-732 24 30 /31
Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY
e-post: mailbox@tanemb.se
www.tanemb.se

ORDFÖRANDEN

Hösten är här igen och det är dags att förbereda sig inför den kommande kalla årstiden. Att umgås med vänner, familj och kollegor kan vara det ultimata botemedlet mot höstmörkret och kanske är det dags att planera in en resa till Tanzania och träffa de i den närmaste kretsen som bor där?

Svetan är en förening med gedigna rötter. Sedan starten 1968 har mycket spännande aktiviteter ägt rum, och äger rum, inom föreningens ramar – bland annat drevs Skulptörsskolan i Bagamoyo under ett flertal år och Tumainiprojektet i Bukoba har snart varit i gång i tio år. Under årens lopp har även ett antal seminarier, föreläsningar och nätverksträffar arrangerats och bidragit till att sprida information om Tanzania i Sverige. Föreningen har strävat efter att vara en mötesplats för alla som älskar landet och vill dela med sig av sina erfarenheter, relationer och kontakter.

Hela tiden har Habari rapporterat nyheter, utveckling och händelser från Tanzania. Allt från utvecklingsprojekt, intressanta evenemang och medlemmars berättelser har fått plats i tidningen. Information, glädje och gemenskap sedan 1968.

2018 firar Svetan den aktingsvärda åldern 50 år och det ska vi fira! Just nu planeras dagen för fullt och den 14 april, i samband med årsmötet i Stockholm, kommer firandet att gå av stapeln. Mer information kommer att komma, men boka gärna in datumet redan nu. Å styrelsens vägnar önskar jag er alla hjärtligt välkomna!

Emma Kreü, ordförande
emmakreu@gmail.com

Turismen i fokus

Inför det här numret av Habari med tema Turism har redaktionen fått information som Tanzanias ambassad i Stockholm mycket beredvilligt tillhandahållit i samband med en intervju med ambassadpersonalen.

I många år förde besöksindustrin en undanskymd tillvaro. Landet hade trots allt sex världsarv, varav flera mer eller mindre sålde sig själva. *Ngorongoro Conservation Area* och nationalparkerna *Serengeti* och *Kilimanjaro* i norr samt *Selous Game Reserv* och de historiska platserna *Kilwa Kisiwani* och *Songo Mnara* i söder. Den blygsamma positionen berodde troligen på att landet saknade andra förutsättningar för turismen.

Några satsningar hade gjorts med t.ex. norska hytter på Kilimanjaro, men man saknade infrastruktur i form av transporter och konkurrenskraftiga hotell och lodger. Det saknades också utbildad personal. I norr dominerade Kenya vars researrangörer gärna körde in i tanzaniska Serengeti och till Kilimanjaro och tog hem vinsterna. Det blev en av anledningarna till att det ursprungliga östafrikanska ekonomiska samarbetet bröt samman.

Lite siffror

Under 1990-talet skedde en omsvängning och de senaste 10–15 åren har en stark utveckling skett. Besöksindustrin spelar nu en väsentlig roll i ekonomin. Den tävlar med guld om att dra in störst andel utländsk valuta och svarade år 2015 för 13 % av landets BNP. Nu finns en strategi för satsningar främst i den södra delen och turismen beräknas fortsätta att växa.

FN utpekade 2017 till internationellt år för hållbar turism för utveckling. Då hade den närmast föregående perioden visat en global tillväxt av turistindustrin som gett ett bidrag till BNP-ökningen på 3 procent per år och ökad global sysselsättning med 6 miljoner per år. Det skedde trots terrorism, epidemier och naturkatastrofer. Utsikterna för 2017 bedömdes som goda för fortsatt global tillväxt.

För Tanzania har det gått bättre än genomsnittet. Besöksindustrins bidrag till BNP under den senaste 10-årsperioden inleddes med en liten svacka, men hade 2016 tagit igen sin position. Den samlade andelen av BNP var då drygt 13 procent (513 billioner shilling). Andelen av exportinkomsterna uppgick till knappt 20 procent och sektorn sysselsatte direkt och indirekt 1,5 miljoner personer. Investeringarna i besöksindustrin har sedan 2009 legat på mellan 8 och 9 procent per år. Huvuddelen av intäkterna till besöksnäringen kommer från turismen och endast en mindre del från affärsresor. Inhemska resenärer bidrar med 27 procent medan resten av pengarna kommer från utländska källor. Kenyaner toppade år 2014 listan över besökare i Tanzania med cirka 188 000 och följdes sedan av USA med 80 000 och UK 59 000. Grannländerna Rwanda och Burundi bidrog med cirka 50 000 var och Uganda med 36 000. Från Italien och Tyskland kom knappt 50 000 besökare och från Frankrike 34 000. Antalet besökare från viktiga Sydafrika var drygt 25 000 och från Moçambique kom 22 500. Det senare speglar en ökning av affärsförbindelserna mellan länderna och aktiviteterna runt Mtwara och Kilwa. Sverige hamnar utanför listan över topp 15.

Hållbar turism

Går det att turista i Tanzania på ett hållbart och ansvarsfullt sätt? Och svaret är väl nej om man inkluderar flygresan som äter upp din klimatbudget för många år. Men om man tittar på resandet i landet så finns det en del utmärka turistmål med begränsad miljöeffekt men det kräver en hel del research för att hitta dessa ekoturistiska pärlor. I Habari 2/2012 beskrevs tre sådana alternativ (*Mambo View Point* i Usambarabergen, *Chumbe Island Coral Park* och *236 Hurumzi Hotel* på Zanzibar).

I Tanzania arbetar sedan flera år en organisation, *Responsible Tourism Tanzania* (www.rttz.org) med att utbilda och certifiera turistnäringen i en hållbar riktning. I starten har det varit svårt att motivera turistnäringen i att betala för sådan verksamhet och turisterna har hittills inte heller efterfrågat detta. Men nu verkar det som något börjar hända och allt fler hotell har anslutit sig. Sedan något år har organisationen också inkluderat turarrangörer (operators) i sin verksamhet. Certifieringen har fyra nivåer; Seed, Sapling, Tree och Fruit. Hittills har dock inget företag uppnått den högsta nivån, Fruit. Exempel på certifierade företag:

SEED LEVEL

Itikoni Camp Arusha
Hodi Hodi Zanzibar
Isoitok Camp Manyara
Pembezoni Camp Serengeti
Panga Chumvi Beach Zanzibar
Manyara Wildlife Safari Camp
Misigio Camp Ngorongoro
Lake Natron Camp
Ndarakwai Camp
Tarangire Safari Lodge

SAPLING LEVEL

Emerson on Hurumzi Zanzibar
Four Seasons Safari Lodge Serengeti
Hondo Hondo Udzungwa
Kilindi Zanzibar
Lake Manze
Mangrove Lodge Zanzibar
Ras Kutani Zanzibar
Red Monkey Lodge Zanzibar
Siwandu Rufiji
Unguja Lodge Zanzibar

TREE LEVEL

Blue Oyster Hotel Zanzibar
Dunia Camp Serengeti
Oliver's Camp Tarangire
Olakira Serengeti
Sayari Camp Serengeti
Ubuntu Camp Serengeti

► Kommer fler nordbor att resa dit?

Tanzanias ambassad i Stockholm är ackrediterad i åtta stater – alla de fem nordiska länderna och de tre baltiska. Den information som ambassaden har om t.ex. resvanor och preferenser gäller därför nordiska resenärer. Enligt ett särskilt index rankar nordborna Nya Zeeland högst. Tanzania kommer först på 66:e plats. Bland Afrikas länder toppar Madagaskar, Mauritius och Seychellerna i nu nämnd ordning. Indexet ger Kenya sjätte plats och Tanzania sjunde. Nordiska resenärer till Tanzania är i allmänhet 50 år eller äldre.

Ambassaden har god kontakt med nordiska resebyråer som arrangerar resor till Tanzania. Bland annat var ambassadens personal med när Jambo Tours firade 40 års närvaro i landet för ett par år sedan.

Organiserade turistmässor är de bästa tillfällena att göra reklam för resor. Ambassaden träffar där inte bara nordiska resebyråer utan förmedlar också kontakter så att Tanzaniska resebyråer kan delta i nordiska turistmässor. Det arrangeras över 10 turistmässor om året i de nordiska länderna och några av de tanzaniska byråerna har deltagit i den största i över 15 års tid. Från början deltog över 20 tanzaniska byråer i de nordiska mässorna, men tyvärr minskar antalet. För att sprida utställningskostnaderna på fler händer är ambassaden med i ett samarbete mellan tanzaniska och nordiska byråer vid utställningar. Från Tanzania deltar exempelvis *Pongo Safaris and Tours* och *Bobby Tours* och från Sverige *Afro-Caribbean Travel*. Ambassaden har också andra typer av samarbete med t.ex. svenska *JD Safaris* och *Jambo Tours* samt danska *Handi Tours*. Den sistnämnda ordnar resor för funktionshindrade.

Nya mål nya sätt

Om de nordiska resebyråerna främst siktar in sig på att locka fler att resa till landet genom att bland annat vända sig

till olika målgrupper, så gäller det för Tanzania och dess researrangörer att svara mot de nordiska byråernas önskemål men också att föreslå nya resmål och lyfta fram sådant som landet självt tycker är värdefullt. Samlade omdömen från mässbesökare visar att de nordiska turisterna uppskattar att flyga direkt till resmålet istället för att komma via Kenya. De uppskattar också att servicen blir bättre liksom att infrastrukturen stärks.

Fortfarande behåller djurlivet och de norra delarna av landet sin dragningskraft med Serengeti, Lake Manyara och Kilimanjaro. Södra delen av landet med Selous Game Reserve och attraktioner som inte i första hand är kopplade till djurlivet som Zanzibar och Pemba samt *Mafia Island Marine Park* och *Mnazi*

Bay Park och andra mål söderut drar inte lika många besökare. Den obalans som finns mellan den norra och södra delen vill regeringen rätta till i sin strategi för turismen. Den vill lyfta fram investeringsmöjligheterna i t.ex. *Mtwara Beach*, nationalparkerna *Mikumi*, *Ruaha* och *Udzungwa* samt i Selous.

Det finns möjligheter att investera i hotell med internationell standard och underhållning, camping, lodger och vandrarhem.

Möjligheter att investera i eko-turism finns i *Ulunguro*- och *Udzungwabergen* och i mangroveskogarna vid *Mtwara*, *Lindi* och längs hela kusten söder om Dar es Salaam.

Det ökande antalet turister skapar också förutsättningar för att investera i

TRAVEL & TOURISM'S CONTRIBUTION TO EMPLOYMENT

Travel & Tourism generated 470,500 jobs directly in 2016 (3.9% of total employment) and this is forecast to grow by 5.2% in 2027 to 495,000 (4.0% of total employment). This includes employment by hotels, travel agents, airlines and other passenger transportation services (excluding commuter services). It also includes, for example, the activities of the restaurant and leisure industries directly supported by tourists.

By 2027, Travel & Tourism will account for 732,000 jobs directly, an increase of 4.0% pa over the next ten years.

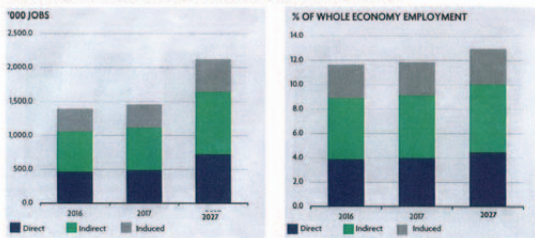
TANZANIA: DIRECT CONTRIBUTION OF TRAVEL & TOURISM TO EMPLOYMENT

The total contribution of Travel & Tourism to employment (including wider effects from investment, the supply chain and induced income impacts, see page 2) was 1,349,000 jobs in 2016 (11.6% of total employment). This is forecast to rise by 4.6% in 2027 to 1,452,000 jobs (11.8% of total employment).

By 2027, Travel & Tourism is forecast to support 2,372,000 jobs (12.9% of total employment), an increase of 3.8% pa over the period.

TANZANIA: TOTAL CONTRIBUTION OF TRAVEL & TOURISM TO EMPLOYMENT

4 | WORLD TRAVEL & TOURISM COUNCIL

nöjesetablissemang som Temaparker och casinon.

Investeringar i hotell och campingplatser kan etableras vid platser med kulturella arv. Historiska byggnader i *Bagamoyo*, *Pangani*, *Kilwa* och *Mikindani* kan eventuellt hyras ut till privata entreprenörer.

Utöver detta kan nämnas havsfiske samt kryssningar både på sjöarna och på havet.

manjaro. Över 50 kvinnor har tillsammans skrivit en bok om sina klättringar och för varje såld bok ger de en skolbok till en elev i Tanzania.

Kulturturism är ett annat område som ska få struktur genom samarbete mellan kulturföretag i Tanzania och resebyråerna. *Tanzania Tourist Board* har ett särskilt program för kulturturism – *Tanzania Cultural Tourism Programme*.

Moms kontra garantier

Investeringar i besöksindustrin ska vara skyddade bland annat genom medlemskap i *Multilateral Investment Guarantee Agency* och *African Trade Insurance Agency*. Förutsättningarna skiftar givetvis beroende typ av investering. Förra året infördes moms på turismen, vilket naturligtvis påverkade besöksnäringens ekonomi. Företagen i norra delarna av landet har på senare tid klagat på dålig beläggning och skyller det på momsen. Om det verkligen är den som orsakat nedgången är dock för tidigt att uttala sig om.

Landet som är värt ett besök

Tanzania är ett förhållandevis fredligt land utan etniska konflikter. Flerpartidemokratien som infördes 1992 är stabil och konsensus råder i stort sett om sociala och ekonomiska prioriteringar. Det finns konflikter men inte som i gränsländerna mot Sahara eller i Kongo-Kinshasa. Till turismens och ekosystemens fromma har man satt av 40 procent av landets totala yta till skyddade områden som nationalparker, viltreservat, skogsreservat och marina skyddade områden.

Turismen gynnas också av att landets flygplatser rustats med bättre start- och landningsbanor och bättre flygplatsservice. Vägnetet förbättras och byggs ut både inom landet och till grannländerna. Ändå kan besöksindustrins infrastruktur för övernattning, transporter, utbildning m.m. fortfarande förbättras och byggas ut.

Red/FST

Flyg till Afrika?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

✓ Kunskap ✓ Erfarenhet ✓ Specialpriser (Raptim)

Safari? Anlita Tour Africa, www.tourafrica.se!
(Tour Africa är en del av Tranås Resebyrå)

Välkommen!

Tel: 0140 - 375 010
e-post: africa@tranås-resebyrå.se
Hemsida: www.tranås-resebyrå.se

Tranås resebyrå - trygghet och kvalitet sedan 1979

Nya turistdoktorer

Sedan flera år pågår ett samarbete mellan Göteborgs universitet och Dar es Salaam University med inriktning på turism. Professor Tommy D Andersson som ansvarar för detta samarbete beskriver här ett lyckat samarbete som bl.a. resulterat i fyra nya turistdoktorer i Tanzania.

Ett samarbete mellan Sida och Umeå universitet startade för mer än 15 år sedan för att utbilda doktorer i företagsekonomi. Detta program var mycket framgångsrikt och på UDBS (*University of Dar es Salaam Business School*), som är namnet på handelshögskolan vid Dar es Salaam universitet, finns numera många forskare och lärare som åkt skidor i Umeås skidspår. Detta program drevs med stort hjärta och engagemang av Per Nilsson som kunde uppnå en imponerande effektivitet genom att 90 % av de som påbörjade studierna också fullföljde och doktorerade.

Tack vare dessa goda resultat ville Sida också stödja en satsning på turismundervisning och turismforskning vid UDBS och man letade efter en svensk partner. Handelshögskolan i Göteborg har ett gott rykte inom detta område och en vacker dag för ungefär tio år sedan knackade en delegation från Tanzania på dörren till mitt (professor Tommy Anderssons) kontor i Göteborg. Jag, som tidigare har arbetat fyra år som lärare vid *Kaoma Secondary School* i Zambia och dessutom ett år som forskare i Yaoundé i Kamerun, kände omedelbart att det var intelligenta, seriösa och entusiastiska besökare. Personkemin var utmärkt.

Dagobertsandwich till utvalda

Det första jag gjorde var att gå tvärs över korridoren och be professor Lena Mossberg (som likaledes är intelligent, seriös och entusiastisk) att vara med vid mötet. Känslan av att kunna uträtta något gott och att kunna lyckas med det, växte under detta möte. Programmet som efter vederbörliga administrativa turer, väl hanterade av Per Nilsson, så småningom kunde sjösättas kallas ibland för "Sandwichdoktorandprogrammet". Smeknamnet kommer av att doktoranderna varvar intensiva studier på Handelshögskolan i Göteborg under tre månader med nio månaders arbete i Tanzania. Detta görs under tre år så det blir en ordentlig Dagobertsandwich med sammanlagt tre besök i Sverige. Doktoranden är finansierad under tre år av Sida.

Lena och jag deltog sedan när de första fyra kandidaterna skulle väljas ut under två dagar vid UDBS i Dar es Salaam och lyssnade på ett dussin utvalda presentationer. Vi var måna om att välja kandidater som vi trodde på och som var engagerade för hållbar turism. Dessutom ville vi ha två kvinnor och två män. Så blev det också även om tyvärr en av de utvalda kvinnorna sedan drog sig tillbaka. Till slut blev det därför tre män och en kvinna i den första doktorandgruppen inom hållbar turism. Vi bedömde att de ämnen som kandidaterna föreslog skulle ge värdefull kunskap för att utveckla en hållbar turism i Tanzania och följande forskningsresultat har uppnåtts:

Saliel Kanza har visat att turismens hållbarhet utgör ett viktigt kriterium när turister från Europa väljer resmål. Praktiskt innebär detta att hållbarhet är ett tungt säljargument och att Tanzania behöver utveckla sin turism mot hållbarhet och kommunicera detta mot marknaden. Teoretiskt innebär Kanzas resultat att tidigare modeller om efterfrågan på turism nu behöver revideras.

Johnasy Sanga har visat hur man skall inspirera hotellanställda att ge turister god service och goda upplevelser. Det är inte bara en fråga om lön utan det behövs långsiktiga relationer för att höja servicekvaliteten. För att utveckla turismen i Tanzania är en hög och jämn servicekvalitet viktig. Många turister upplever nu att servicen kan vara mycket god men ibland också mycket dålig och målet måste vara att utveckla en jämn och pålitlig hög kvalitetsnivå för hotellservice.

Biseko Lwoga har visat hur man bör utveckla fornlämningar till turistattraktioner för att vinna lokalbefolkningens stöd och respekt. Turism blir inte hållbar om lokalbefolkningen inte upplever den positivt och det finns många historiska platser i Tanzania med potential att bli turistattraktioner.

Bahati Mbilinyi har visat att lokala maträtter tillför turisterna ett stort positivt upplevelsevärde. Detta har stor betydelse för en hållbar turism eftersom man då i högre grad använder lokala råvaror.

Dessutom gläder det lokalbefolkningen att se den lokala kulturen och maten uppskattas av turister. Lokal mat ger mer för den lokala ekonomin, mindre transporter och högre social självkänsla.

Samtliga dessa fyra projekt har nu resulterat i fyra godkända doktorsavhandlingar och detta första samarbetsprojekt för turismforskning mellan Sida, UDBS och Handelshögskolan i Göteborg har givit 100 % utdelning. Detta har också varit en inspiration och en stark drivkraft. På så sätt får lyckade projekt en betydelse också efter projektslut genom att sätta en norm för och inspirera efterkommande projekt.

Full fart med detsamma

När Saliel Kanza och Johnasy Sanga kom för den första tremånadersperioden var det första resan utanför Tanzania för dem båda. Det var mycket att förundras över i Sverige men det fanns arbetsplatser för dem på avdelningen och det dröjde inte länge förrän de båda var uppskattade kollegor. Det var uppenbart att de såg sin stora chans i livet eftersom resten av deras arbetsår i Tanzania troligen är fyllt av många andra uppgifter och krav. Mer undervisning, kursadministration och ansvar för familj och anhöriga. Därför var deras fokus och arbetsinsats enorm under de tre månaderna. Våra svenska doktorander inspirerades säkert av detta och arbetade mer och med större insikt om och tacksamhet för de möjligheter de har till fri forskning.

Efter tre månader var deras planeringsrapporter färdiga att presenteras vid UDBS. Examinationen av doktoranderna sker vid University of Dar es Salaam och innan de får lov att samla in data måste planeringsrapporten vara godkänd. Så småningom blev det dags att genomföra ett stort antal intervjuer och Saliel gjorde detta på *Kilimanjaro International Airport* vid Arusha och Johnasy intervjuade anställda på hotell i Dar es Salaam, Zanzibar och Arusha. När detta var klart var det dags för det andra tremånadersbesöket på Handelshögskolan i Göteborg och de kom med två utmärkta datamängder ►

Saliel Kanza och Johnasy Sanga är två av de nya turistdoktorerna. De är båda mycket lyckliga över den möjlighet som gavs och uppskattade stort alla möten i Sverige. Johnasy kände stora likheter mellan våra länder och blev förvånad över hur generösa och hjälpsamma svenskarna var.

Kunniga och engagerade naturguider är av utomordentlig betydelse för en hållbar turism och Tanzania har många sådana. Den här killen arbetar på Chumbe Island Coral Park, Zanzibar och har en gedigen marinbiologisk utbildning.

Foto Tommy Månsson

► der som vi handledare Lena, Tommy och Wajda Wikhamn såg stora möjligheter i.

Så småningom, efter tre månader av otroliga arbetsinsatser och statistiska fördjupningar, utkristalliserades de huvudsakliga forskningsresultaten. Saliel och Johnasy hade nu också en skicklighet i att utnyttja möjligheterna med vårt bibliotek och alla tillgängliga biblioteksdata-baser vilket gjorde att de kunde arbeta parallellt med teori och statistik. Efter tre månader hade de båda innehållet för sin avhandling "som i en ask" men ännu inte som en färdigskriven avhandling. Dock återstod ett år samt ytterligare ett besök i Göteborg. Saliel och Johnasy bodde en 6–7 km från Handelshögskolan men sparade busspengar och höll sig i god form genom att promenera en timma till skolan vid sextiden på morgon och hem vid åttatiden på kvällen. Särskilt Johnasy, som var en aning rund när han kom, förbättrade sin fysik avsevärt under vistelsen.

De två andra doktoranderna Biseko och Bahati arbetade enligt samma sche-

ning om matens betydelse för turismupplevelsen ligger väldigt nära ämnen som forskare inom *Centrum för Turism* på Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet ägnar ett stort intresse och tillsammans med Bahati blev det många intressanta diskussioner om matupplevelser i Tanzania. Dessutom hade Bahati ett mycket intressant datamaterial och hennes forskning resulterade i en väldigt uppskattad avhandling som hon försvarade med bravur på UDBS.

Lyckat utfall för alla parter

Situationen för våra "egna" doktorer är numera ljus även om man kan önska att de hade mer tid för forskning. Alla fyra arbetar med högre utbildning. Saliel Kanza är biträdande rektor för ett mindre universitet. Johnasy Sanga är personalsvarig för hela universitetet UDS och överbelastad med arbete och ansvar. Han skrev ju sin avhandling om personalfrågor så han gör säkert ett utmärkt arbete på sin post. Biseko Lwoga är åter på den

ma men med några månaders fördröjning dels eftersom de påbörjade arbetet senare och dels eftersom vi föredrog att de kom till Handelshögskolan två doktorander åt gången. Biseko hade dessutom kommit in i projektet senare eftersom han fick den plats som en av de antagna kvinnliga doktoranderna lämnade. Biseko är arkeolog och inledningsvis var vi bekymrade över hur han skulle passa in som doktorand i turism men när vi väl hittade en relevant frågeställning blev Biseko en lysande stjärna. Hur skall man utveckla historiska platser för turism med stöd och acceptans från lokalbefolkningen?

Denna forskningsfråga är central för en socialt hållbar turismutveckling och Biseko besvarade den med stor skicklighet. Bahatis forsk-

arkeologiska institutionen och den av de fyra som fortsätter sin forskargärning med störst framgång. Han publicerar vetenskapliga artiklar såväl som böcker. Bahati Mbilinyi arbetar fortfarande som lärare på *the Open University* med mycket undervisning och administration men förhoppningsvis kommer hon med sin doktorsexamen att få arbetsuppgifter med en bättre balans mellan forskning och undervisning.

Efter framgången med de första fyra doktoranderna fanns det, inte minst hos Sida, önskemål om att fortsätta projektet och planer för ett projekt 2 arbetades fram. Fyra doktorander är fortfarande kärnan men det finns också planer för att bygga upp en struktur för turismforskning på UDBS i Dar es Salaam liknande det Centrum för Turism som finns på Handelshögskolan. Dessutom skall vi tillsammans utarbeta doktorandkurser och samtidigt som Lena Wajda och jag undervisar på UDBS så planerar vi att ha "dubblarande" lärare (helst några av våra "egna" doktorer) som sedan kan ge dessa kurser själva. Vi gladdde oss också över medel för att kunna fortsätta forska med våra "egna" doktorer men i samband med behovet av pengar till flyktingmottagandet i Sverige drogs dessa medel in. Dock föreslås nu i budgetarbetet en ökning av svenska biståndsmedel, så det kanske fortfarande finns hopp om att kunna forska mer tillsammans. Detta projekt 2 har nu varit i gång ett år och fyra nya doktorander har varit tre månader i Göteborg. De är nu i Tanzania och samlar in data som vi ser fram emot att analysera tillsammans när de kommer på nästa tre-månadersbesök under 2018.

Dessa år av samarbete mellan UDBS och Centrum för Turism på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet har skapat ett förtroende och en personlig vänskap som förhoppningsvis blir en grund att bygga ett långt framtida samarbete på. Professor Wineaster Anderson har gjort mycket värdefulla insatser för att driva projektet på plats i UDBS. Hon har varit – och är – dessutom handledare för de flesta av doktoranderna. Det finns nu också ett partneravtal mellan Handelshögskolan och UDBS och under hösten kommer två studenter från Tanzania för att gå några kurser på Handelshögskolan. Dessutom arbetar vi med en akademisk bok tillsammans. Förutom den omtanke, vänlighet och energi som Wineaster har lagt in i detta projekt hade resultatet kunnat bli helt annorlunda än den 100 % framgång som vi nu kan glädja oss över.

Tanzania – så mycket mer än vilda djur

Tanzania har sedan länge varit ett mottagarland för svenskt bistånd. Det var ett av skälen till att vi, Ewa och Christian, ville besöka Tanzania, ett annat var att Ewa besökte landet i mitten av sjuttioalet. Vi valde att åka till Tanzania med Läs och Res. Denna researrangör har som filosofi att deltagarna ska ”upptäcka vardagen i en främmande kultur” genom att arrangera lite längre resor i små grupper, nära lokalbefolkningen och med inhemska reseledare.

Konkret innebar det att vi var en grupp om nio personer som var 19 dagar i Tanzania. Vår resa startade i Arusha, de första dagarna besökte vi ett par nationalparker och åkte sedan vidare i egen minibuss till byn Same. Där, liksom under hela resan, var hotellet av det enklare slaget. I Same fick vi egen tid att vandra runt i byn och var också hemma hos vår guide Hamisi, som bor i byn. Med egna mini-

bussar åkte vi vidare upp i bergen till byn Chome, en by på 1900 meters höjd i en bördig dal. Där fördelades vi deltagare till olika familjer, där vi sov och åt under ett par dagar. För att kunna göra oss förstådda följde det också med en lokalguide, som kunde engelska, till varje familj. Vi följde familjens olika dagliga sysslor och, eftersom det var en helg, följde vi också med dem till deras olika kyrkor. Tillsammans

med våra lokala guider gick vi runt i byn och besökte bl.a. en tandläkarmottagning och en läkarmottagning, som drevs av Sjudagsadventister från USA.

Från våra värdfamiljer vandrade vi sedan upp i en näraliggande bergsregnskog, där vi tältade i två nätter. Under dagarna fick vi lära oss om förutsättningarna för skogsbruk och hur det är organiserat i Tanzania, eftersom Hamisi, vår guide till vardags jobbar med just detta runt om i Tanzania. En oförglömlig upplevelse var att se utsikten över dalen och till Kilimanjaro snöklädda topp.

Efter en natt på hotellet i Chome åkte vi med allmän snabb-buss till Dar es Salaam. Förutom att vandra runt i centrala Dar es Salaam besökte vi svenska ambassaden och fick en kort introduktion i ambassadens arbete i Tanzania. Vi två träffade också vår svenske vän Carl Åke Gerdén (Baba Zulu) och hans fru.

Vidare till den gamla staden Bagamoyo och dess slavmuseum och därifrån över havet i en öppen båt, s.k. dhow till Zanzibar. Eftersom det inte är tillåtet att ta utlänningar över havet på det här sättet och med tanke på den stekande hettan, så skulle seglingen ske tidigt på morgonen.

Att komma till Zanzibar var en mindre chock. I Stonetown gick västerlänningar klädda som i vilken turistort som helst. Nästa chock var när vi åkte norrut på ön och såg stora skolklasser med barn, där flickorna och pojkarna gick för sig klädda helt enligt muslimsk tradition. Inga traditionella kläder där inte. Massajerna gick i sina traditionella skycken längst stränderna och sålde smycken. På nätterna jobbade de som nattvakter. Längs stränderna satt turisterna i många gånger minimala badkläder. Tala om kulturchock!

Trots att vi bara såg en mycket liten del av det stora landet Tanzania och var där en mycket kort tid, fick vi ändå en inblick i hur olika kulturen och levnadsförhållandena är i olika delar av landet. Gissningsvis är fattigdomen större i de västra delarna, dels i norr där det kommit in stora flyktingströmmar från Burundi och Rwanda och dels i de torra inre delarna av landet.

Text: **Christian och Ewa Swensson**

Foto: **Christian Swensson**

Habari 4/2017—sid 9

Efter gudstjänsten, auktion av skänkta grönsaker

Ingrid från Växjö målar naglarna på vår värdinna i Same

Fler researrangörer än man tror

Tittar man på de svenska dagstidningarnas annonssidor så ordnar numera alla de stora resebyråerna resor till Tanzania. Det är främst fråga om safari i norra delarna av landet och ibland Zanzibar, men Selous i söder börjar också finnas med. Det finns emellertid många fler arrangörer. Vi har identifierat ett 15-tal som ordnar resor dit och har skickat frågor om deras verksamhet och planer. En del av arrangörerna har visat sig ingå i samma koncern men har haft lite olika inriktning. Långt ifrån alla har svarat men vi kan ge några inblickar.

Man kan grovt indela arrangörerna i de som säljer safariturism och de som säljer specialresor.

Från Sverige

Om *Jambo Tours* är den äldsta safariarrangören med över 40 år i Tanzania så är *Tranås resebyrå* den äldsta specialarrangören med nästan lika lång närvaro. De är specialiserade på olika non-profit organisationer och deras tjänsteresor. Numera arbetar de också med volontärer och resor för grupper som studieresor, konferenser och utbildningsresor. De samarbetar med ett lokalt projekt (Tanzaniaprojektet) och ett lokalt kontor med verkstad i Arusha (Christer Andersson).

Tranås resebyrå ingår sedan några år i samma koncern som *Anderson's African Adventures* och *Tour Africa*. Anderson's ordnar safariresor inklusive fotosafari både i de norra parkerna och i Selous och Ruaha ofta kombinerat med Zanzibar. De ordnar individuella resor, gruppresor och specialresor. Andersons använder också Christer Anderssons kontor och verkstad i Arusha med bland annat ett 40-tal jeepar.

Voyage Specialresor har arrangerat resor till Tanzania sedan 1984. De arbetar med Ad hoc-grupper av framför allt två slag. Dels sedan 1994 resor i samarbete med tidningen Vi till Vi-skogen i Tanzania. Resorna har kombinerat besök i Vi-skogens områden med besök i nationalparkerna i norr. Dels kursresor för vårdpersonal inom både sjukvård och tandvård i samarbete med universitetssjukhusen Muhimbili i Dar es Salaam och Muzimbesi i Zanzibar. Deltagarna uppfattar Tanzania som ett trevligt land att resa i med vänliga människor. Företaget har alltid haft lokala samarbetsparter och stödjer Vi-skogen på olika sätt. Voyage tror på turistindustrin men de klassiska resmålen kan kompletteras med vandringar, sociala kontakter, kulturella dimensioner och exempelvis besök vid biståndsprojekt.

Turistbussar elefantskådar Ngorongoro

Foto Tommy Månsson

Äventyrsresor representerar den klassiska safariturismen med bestigning av Kilimanjaro och vandringar men har också dykning på programmet. Det är vad deras kunder vill ha och de räknar inte med att börja med andra typer av resmål. Ungefär 20 procent av deras verksamhet gäller Tanzania. De samarbetar med Världsnaturfonden (WWF) i fråga om resorna till Selous. De samarbetar också alltid med lokala företag för leverans av varor och tjänster.

I Tanzania

Om man går in på webben så kan man hitta en sida som heter *Tanzania Safari Tours & Packages* (safaribookings.com/tours/tanzania). Där finns en 124 sidor lång lista med över 1 200 erbjudanden. De flesta av arrangörerna är tanzaniska men det finns de från Kenya, Rwanda och Uganda samt även från Australien, Canada, Sydafrika, USA, UK, Zimbabwe och Botswana, på listan. Den är för övrigt inte heltäckande. I Arushaområdet

finns även några skandinaver, till exempel Barbro Finskas-Mushenwa. Även om det klassiska resmålen dominerar så är utbudet mer varierat än vad svenska researrangörer erbjuder i paket. *Udzungwa mountain*, *Mafia Island*, *Lake Eyasi*, *Engaresero village* och *Oldonyo Lengui* finns listade. Flera av arrangemangen kombineras med besök i städerna Dar es Salaam, Iringa, Zanzibar Stone Town, Karatu, Moshi, Arusha eller Kigoma.

Alla som har varit i Tanzania vet också att om man har kontakter där så går det att ordna privata resor. Hittills har vi inte nämnt Bagamoyo, Mbeya och Tanganyikasjön eller Lindi och Mtwara som alla är värda besök. På de flesta orter – även i vanliga byar – går det att hitta någonstans att bo. Turistindustrin utvecklas också hela tiden så om ett par år kan man säkert hitta nya resmål. Utbyggt internet och GPS har underlättat för resor på egen hand.

Red/FST

Tidningskrönikan: Lissu skjuten, Barrick-avslut

Perioden augusti–oktober domineras av rapportering kring attentatet mot oppositionspolitikern Tundu Lissu och överenskommelsen med Barrick Gold, som regeringen är mycket nöjd med – nu vill Magufuli gå vidare och omförhandla avtal med företagen som bryter diamanter och tanzanite. Politiker som varit ansvariga för tidigare avtal har fått hård kritik.

Rapporteringen om den dåliga utvecklingen för mänskliga rättigheter och pressfriheten fortsätter. Registrering/godkännande-processen för NGO:er och massmedia påbörjades under perioden. Ännu en tidning har fått stänga sedan man anklagats för att förolämpa presidenten.

Dålig trend för mänskliga rättigheter

Enligt en rapport från *Legal and Human Rights Centre* har försvaret av mänskliga rättigheter på Tanzanias fastland försämrats under perioden januari till juni 2017 jämfört med samma period år 2016. Rapporten redogör för brott mot både mänskliga och politiska rättigheter och då särskilt rätten till ditt liv och hot mot personlig frihet och yttrandefrihet.

1/8 Citizen

Kritik från före riksrevisorn

Regeringens akilleshäl under fjärde presidentperioden var bristen på hörsamhet mot granskande myndigheter, sa förra riksrevisorn Utouh när han offentliggjorde 2015/16 års *Tanzania Governance Review* (TGR) kallad *Från Kikwete till Magufuli: Brott med det gamla eller mer av samma?* Kikwetes regim får beröm för att ha spelat en betydande roll vid stärkandet av demokratin samtidigt som Utouh ironiserar över att tjänstemännen knappast bidrog till landets utveckling. Under Kikwetes styre, fortsatte han, samarbetade inte rättsvårdande myndigheter som *Prevention and Combating of Corruption Bureau*, *the Director of Criminal Investigations* och *the Director of Public Prosecution* tillräckligt för att bekämpa korruptionen. TGR-rapporten

för 2015/16 beskriver Kikwetes administration som dålig på att angripa skatteflykt och korruption, medan Magufulis beröms för sin ”inga ursäkter för korruption” politik. Samtidigt pekar rapporten på att Magufulis ledarskap har minskat parlamentets makt. I de två viktiga utskotten *Public Accounts Committee* och *Local Government Accounts Committees* har ordförande från oppositionen byts ut mot en från regeringspartiet.

2/8 Citizen

Ny SMS-tjänst för mödrar

Hälsoministeriet har i samarbete med *Food and Nutrition Centre* (TFNC) och *GSM Association* lanserat en ny SMS-tjänst kallad *Wazazi Nipendeni SMS Service*. Den ska främja födoämneskunskap och förbättrad mathållning bland gravida, unga mödrar och mödrar med barn under fem. Tjänsten erbjuder fri text på swahili och ger ett brett utbud av information om barnavård och hälsosamma graviditeter. TFNC:s direktör Joyceline Kaganda berättar att 1,7 miljoner tanzanier från alla nätverk redan tecknat sig för tjänsten. 2/8 Citizen

Oljeledning bra för Östafrika

President Magufuli och Ugandas president Museveni har lagt grundstenen till

Förra riksrevisorn Utouh kritiserar administrationens brister i implementeringen av revisionsdirektiven

en gemensam pipeline i Chongoleani, Tanga. Tanzania och Uganda är övertygade om att deras \$3,5 mdr oljeledning kommer att gynna alla ekonomier i den östafrikanska regionen. 6/8 Citizen

Centralbanken sänker räntan

Bank of Tanzania har med omedelbar effekt sänkt diskontot från 12 till 9 procent med avsikt att öka likviditeten i affärsbankerna och uppmuntra till ökning av den privata sektorns länestock.

7/8 Citizen

Avtal om USA-stöd till utveckling

USA har undertecknat en överenskommelse värd \$225 m om stöd till utbildning, hälsa, jordbruk och bra ledning och styrning. 12/8 Daily News

Egyptens president på besök

Egyptens president Al-Sisi har gjort ett tvådagars statsbesök på Magufulis inbjudan. De har bland annat diskuterat användningen av vattnet i Nilbassängen. Någon överenskommelse är inte aktuell nu, men de båda presidenterna var överens om fortsatta förhandlingar.

14/8 Citizen

Taxiförare beklagar sig över Uber

Ubers transporttjänster hotar inkomsterna för taxi eftersom många nu hellre åker med Uber än med vanliga taxibilar. Taxiförarna i Dar es Salaam erkänner att Uber tar ett lägre pris, men det finns flera anledningar till det. Vi har högre taxa, säger de, för vi betalar skatt m.m.

16/8 Daily News

Mobilerna ger nu mer skatt än ölet

En rapport från *National Bureau of Statistics* berättar att för tio år sedan var det öl som gav störst inkomster från punktskatterna, men nu har det svängt. Med den starka ökningen av mobiltelefonanvändningen för meddelanden, internet och överföring av pengar är det mobiltrafiken som ger störst inkomster.

17/8 Citizen

Presidenterna Magufuli och Museveni skakar hand i Tanga på oljeledningsprojektet

Egyptens president Al-Sisi fick ett varmt välkomnande under statsbesöket i Tanzania

Elefantbeskyddare nedskjuten

Sydafrikanen Wayne Lotter som levt och verkat många år i Tanzania som naturvårdare och bekämpare av tjuvskytte har skjutits till döds i ett bakhåll i Dar es Salaam. Han var på väg i taxi till ett möte med medlemmar av Tanzanias elitstyrka *National and Transnational Serious Crimes Investigation Unit* mot tjuvskytte när tre män stoppade bilen och sköt honom från nära håll. Hans kollega, Krissie Clark, som satt bredvid honom i baksätet undkom oskadd. 19/8 *Citizen*

Hamnen i Tanga expanderar

Tangas hamn hoppas på en ljus framtid med fem gånger högre fraktmängder än tidigare. Det blir resultatet av olika etableringsprojekt. Man hänvisar till industrier och till *Hoima-Tanga* pipeline. 19/8 *Daily News*

Registrering av NGO:er påbörjad

Regeringen har börjat kontrollera registreringen av alla civila organisationer (NGO:er) med målet att kartlägga deras kapacitet att tjäna samhället som partners till staten. Tills vidare har man stoppat registreringen av nya organisationer tills kontrollen av de tidigare är klar. Regeringen kommer att få veta hur många organisationer som faktiskt arbetar i landet och databasen över aktiva NGO:er kommer att bli uppdaterad. 22/8 *Daily News*

Registrering av media påbörjad

Regeringen har nu påbörjat licensieringen av tryckta publikationer enligt *Media*

Wayne Lotter skjuten – kanske av dem som tjänar pengar på tjuvskytte

sid 12—Habari 4/2017

Services Act 2016. Alla tidningar och annan periodika som utges för närvarande måste registreras igen. 24/8 Daily News

TLS anklagar regeringen för bomb

Tanganyika Law Society (TLS) anklagar polisen för att vara inblandad i lördagens sprängdåd i IMMMA:s advokatkontor vid United Nations Road. Folk klädda i polisuniform ska ha berett sig tillträde genom att säga till vakterna att de jagade en kriminell som gömde sig i lokalerna, men så snart de lämnat förstörde en kraftig explosion kontoren, berättar TLS president, Tundu Lissu. 28/8 *Citizen*

FN tvingas minska matransoner

FN:s matprogram larmar om att det saknas pengar till mat åt 320 000 flyktingar i Kigoma. Det behövs ytterligare \$23,6 m under perioden september till december för att föda flyktingarna. FN har nu minskat matransonerna i lägren Mtendeli, Nduta och Nyarugusu i nordvästra Tanzania. 28/8 *Daily News*

Brist på mediciner i vården

Sjuttio procent av de som besökte vården i maj fick inte de mediciner m.m. de behövde avslöjar en studie som genomfördes av opinionsinstitutet *Twaweza* bland 1 080 svarande på fastlandet. 30/8 *Citizen*

12 000 Burundiflyktingar repatrieras

UNHCR, Tanzania och Burundi har efter långa diskussioner, om hur det ska ske bäst, kommit överens om att en del av de burundiska flyktingarna i Tanzania repatrieras under september. Det gäller flyktingar som frivilligt vill återvända hem. 1/9 *Citizen*

Syd-Sudans ledamöter i EALA klara

Östafrikanska unionens nyaste medlem Syd-Sudan har nu utsett sina 9 ledamöter till EALA, EAC:s lagstiftande församling. 5/9 *Daily News*

Korruption i ädelstensexporten

Tre f.d. ministrar för energi och mineraler, William Ngeleja, George Simbachawene och Prof Sospeter Muhongo kommer att frågas ut om deras inblandning i tvivelaktiga gruvkontrakt. Den speciella parlamentetskommitté som bildades för att undersöka handeln misstänker anställda vid ministeriet och vid några av ministeriets institutioner, *State Mining Corporation* och *Tanzania Minerals Audit Agency* (TMAA) för att vara i maskopi med investerare. *Tanzania Revenue Authority* visar att bara 942 099 karat diamanter exporterats medan TMAA visar export av 1 531 200 karat. Kommittén pekat på misstämning av data mellan TMAA och ministeriet mellan 2001 och 2017. 6/9 *Citizen*

En av de mest profilerade oppositionspolitikerna, Tundu Lissu, har blivit utsatt för ett mordförsök

Samtal för att rädda Lake Tanganyika

Tanzania, DR Kongo, Burundi och Zambia har inlett överläggningar med Världsbanken om finansiellt stöd för åtgärder som ska rädda Tanganyikasjön. Den är den näst djupaste sjön i världen. På senare tid har dock djupet minskat pga. fluktuationer i floden Lukuga i Kongo. Minskningen har påverkat verksamheter negativt i Kigoma och i flera orter i Kongo. 6/9 *Citizen*

Oppositionens Tundu Lissu skjuten

Tundu Lissus chaufför berättar att mördare attackerade Lissu strax efter det att han lämnat parlamentet. Längs vägen hade chauffören varnat Lissu för att en misstänkt bil följde efter dem. När de kom till Lissus hus bad chauffören Lissu att stanna i bilen. Den andra bilen stannade ett par meter därifrån och när de märkte att Lissu inte kom ut sköt de i andra bilen sönder ett däck på Lissus bil och öppnade sedan eld mot passagerarsätet där Lissu satt. När attentatsbilen kört iväg kunde man konstatera att Lissu var allvarligt skadad. 7/9 *Citizen*

Elefantpopulationen växer

Regeringens ansträngningar att hindra tjuvskytte för att bevara landets elefantpopulation har gett resultat. Den har nu nått 110 000 djur. Ett tag när tjuvskytet var som dödligast var den nere i 10 000 djur. 8/9 *Citizen*

Parlamentet reagerar på Lissu-dåd

Parlamentets talman har beordrat försvars- och säkerhetsutskottet att sammanträffa med landets säkerhetsorgan för att bedöma och skaffa mer information om det ökande antalet brott i landet. Vidare har parlamentarikerna beslutat att skänka halva sitt dagarvode, sammanlagt 43 m/-, till vården av Tundu Lissu. 9/9 *Daily News*

Mindre glada: George Simbachawene, William Ngeleja och Sospeter Muhongo, tre f.d. ministrar med ansvar för gruvnäringen, ifrågasätts nu för dåliga avtal

Lissu på sjukhus i Nairobi

Tillståndet för Tundu Lissu som sårades i ett attentat i Dodoma nyligen beskrivs som stabilt men kritiskt av läkarna på sjukhuset i Nairobi. Han besköts fem gånger vilket lämnade kulfragment i magen, armarna och benen. Bilen han åkte i sprayades med 32 kulor från en efterföljande bil. Den politiska oppositionen misstänker politiska motiv bakom attacken eftersom ett maskingevär användes och eftersom antalet kulor tyder på att det inte var ett rånförsök utan ett attentat. 10/9 *Citizen*

Tidigare chef för Air Tanzania dömd

Förre verkställande direktören för *Air Tanzania Company Limited*, David Mattaka och hans ekonomidirektör, Elisaph Ikombe har båda dömts till 35 m/- i böter eller 21 års fängelse för konspiration, missbruk av tjänsteställning och vållande till förlust för staten. Mattaka som en gång var generaldirektör för *PPF Pension Fund* och Ikombe som för närvarande är biskop för Motomoto pingstkyrka befanns också vara kopplade till smutsiga affärer med 26 bilar. 14/9 *Daily News*

Diaspora ger 10 000 \$ till Lissus vård

Cirka \$10 000 har samlats in på fyra dagar av Chademasupportrar i utlandet för att göra det möjligt att vårda Lissu i USA. Enligt rapporter från sjukhuset är han på bättringsvägen. 18/9 *Citizen*

Air Tanzaniachefer betalar böter

Förre VD:n för ATCL, Mattaka, avser att betala 35m/- (140 000 kr) i böter i stället för att sitta inne i 21 år som han dömdes till häromdagen. Hans medbrottsling, Ikombe, har redan betalat böterna, men Mattaka har haft svårare att få ihop beloppet och har börjat avtjäna sitt fängelsestraff. 18/9 *Daily News*

Center för Afrikas befrielse i Dodoma

Tanzania och Sydafrika kommer gemensamt att bygga ett centrum för *African Liberation Heritage Programme* till min-

ne av solidariteten och samarbetet mellan länderna. Centrumet kommer att placeras i Dodomaregionen och ha museum, bibliotek och ett arkiv. Ett första bilateralt möte om vägen till Afrikas befrielse har hållits inom programmet. 19/9 *Daily News*

Ännu en tidning stoppad

Regeringen har förbjudit veckotidningen *Mwanahalisi* att utkomma under två år, sedan den publicerat en artikel med rubriken "Tumuombee nani, Magufuli au Tundu Lissu?" (Vem ska vi be för, Magufuli eller Tundu Lissu?). Enligt *the director of Information Services*, Dr Hassan Abbasi förolämpades presidenten i texten. Chefsredaktören för *Mwanahalisi* anser beslutet vara orättvist och från mediaintressenter har massiva protester hörts. 20/9 *Citizen*

FN beklagar Tanzaniasoldats död

Generalsekreterare Guterres fördömer dömdandet av en tanzanisk soldat som tjänstgjorde i FN:s fredsbevarande trupper, MONUSCO, i DR Kongo. Han uppmanade också Kongos regering att utreda incidenten och ställa förövarna inför rätta. FN-soldaten dog i en sammanstötning med medlemmar av en beväpnad grupp, *Allied Democratic Forces*, i norra Kivuprovinnsen. En annan FN-soldat sårades vid incidenten. 20/9 *Daily News*

Mur mot tanzanitesmuggling

President Magufuli har beordrat JKT att genom sin filial Suma JKT tillsammans med försvaret m.fl. att bygga ett stängsel runt fyndigheterna av tanzanite vid Mireranigruvorna och installera teknisk övervakningsutrustning som TV-kameror där för att förhindra stöld och smuggling. Syftet är att kontrollera driften och se till så att regeringen får rätt inkomster. All handel med tanzanite ska i fortsättningen ske i Simanjiro för att främja handel och utveckling i området. 21/9 *Daily News*

Många nya statliga jobb

ÖB (president Magufuli) har initierat rekrytering av 3 000 nya soldater berättade

han när 422 kadetter examinerades från *Tanzania Military Academy*. Ceremonin hölls på Sheikh Amri Abeid Stadium i Arusha. Han passade även på att berätta att mer än 50 000 tanzanier kommer att nyanställas av staten. Nu har vi tagit bort spökanställda, avskedat okvalificerade med falska meriter och korrupta anställda, så nu är det dags att anställa ersättare, sa han. 24/9 *Daily News*

Sänkt arbetslöshet utlovad

Utrikesminister Mahiga berättade vid FN:s generalförsamlings 72:a session i veckoslutet att Tanzania beräknar att minska arbetslösheten i landet från nuvarande 10,3 procent till 8 procent och andelen av befolkningen under fattigdomsstrecket från nuvarande 28,2 procent till 16 procent. 26/9 *Daily News*

Rekordliten delegation till FN

Utrikesminister Mahiga har berättat att Tanzania är ett populärt samtalsämne i generalförsamlingen pga. Magufulis sätt att styra landet. Politiken att inrikta administrationen på att tjäna de fattiga, utrota korruptionen och skära ner administrationskostnaderna väcker uppmärksamhet. Bara tre tjänstemän från UD och *East African Cooperation* har följt med till generalförsamlingen där FN-ambassadören Mero anslöt. Delegationen bestod alltså av fyra personer. Det är ett historiskt rekord. Vanligtvis har delegationerna bestått av ett 40-tal personer och vid några tillfällen upp till 100. 28/9 *Daily News*

Finansiellt inkluderande gör framsteg

Trenden bland den vuxna befolkningen att ta del i den finansiella sektorn är stigande enligt den senaste *FinScope Tanzania Survey 2017* och uppgår numera till 65 procent. Det är något under målet 70 procent. Jämfört med andra bankärenden ger mobila transaktioner det största bidraget till statistiken med 60 procents deltagande. 29/9 *Daily News*

Dödstraffet blir kvar

The Law Reform Commission of Tanzania har besvarat ett krav från organisationer

Ministeriet för energi/gruvnäring delas upp, och Angellah Kairuki blir ny minister för gruvnäringen

för mänskliga rättigheter att dödsstraffet ska avskaffas med att det för närvarande inte finns någon anledning göra det. Kommissionen har vid flera tillfällen under senare år undersökt stödet och funnit att en majoritet vill behålla det. Presidenten kan omvandla straffet till livstid eller 30 års fängelse i stället för att underteckna en verkställighetsorder och han har nyligen sagt att han aldrig kommer att underteckna en sådan order.

1/10 Daily News

Nytt departement för gruvor

I samband med att Magufuli har gjort en större ombildning av regeringen har ministeriet för energi och gruvor delats i två. Det nya gruvministeriet ska ledas av Angellah Kairuki. Magufuli har uppmanat henne att göra en översyn av områdets politik så att regeringen får andelar i alla gruvkontrakt som tecknas med multinationella bolag. Ms Kairuki är lämplig för uppgiften för hon är advokat och sektorn styrs av nationella lagar och regler, säger han. 8/10 Daily News

Något stigande inflation

I september ökade inflationen på årsbasis från 5 till 5,3 procent. Priserna för mat och alkoholfri dryck steg med 9,3 procent medan priset för träkol steg med 4 procent, diesel med 2,4 procent och bensin en halv procent. 10/10 Daily News

FN-soldater dödade i Kongo

Ytterligare två tanzaniska FN-soldater har dödats i DR Kongo bekräftar försvarsmakten och FN. För en månad sedan dödades en menig soldat av ADF-rebeller. FN:s generalsekreterare Guterres fördömer i starka ordalag den serie attacker som utförts av ADF i norra Kivuprovinns och som inneburit att tre fredsbevarande tanzaniska soldater dödats.

11/10 Daily News

sid 14—Habari 4/2017

Lissu lämnar intensivvården

Chademas partiordförande, Mbowe, har meddelat att Tundu Lissu har fått lämna intensivvårdsavdelningen och är fri från livsuppehållande apparater, men han sitter för tillfället i rullstol. 18/10 Citizen

Uppgörelse med Barrick Gold

Barrick Gold har i månader försökt lösa en konflikt med regeringen över exportförbud från deras gruvor. Nu har Barrick Gold gått med på att Tanzania får en andel på 16 procent i de tre gruvor som drivs av dotterbolaget Acacia. Enligt Barricks ordförande John Thorton betalar Barrick vidare \$300m till Tanzania som goodwill. Överenskommelsen ska godkännas av Barricks oberoende ledare och av aktieägare som har 64 procent av aktierna i Acacia. Bolagets aktier på Londonbörsen, som varit lågvärderade under konflikten, steg med över 20 procent när överenskommelsen blev känd. 19/10 Citizen

JPM: Efter guld det diamanter, tanzanite

Efter de lyckosamma förhandlingarna med Barrick Gold om att dela på inkomsterna från guldbrytning, uppmanar Magufuli till motsvarande diskussioner rörande brytningen av diamanter och tanzanite för att uppnå en win-win situation. Starta förhandlingar med investerarna så snart som möjligt säger han. Målet är att våra naturresurser ska gynna folket. 20/10 Daily News

Oppositionen kritiserar tidningsstopp

Skuggministern för kultur m.m. har beskrivit regeringens beslut att förbjuda utgivningen av dagstidningen Tanzania

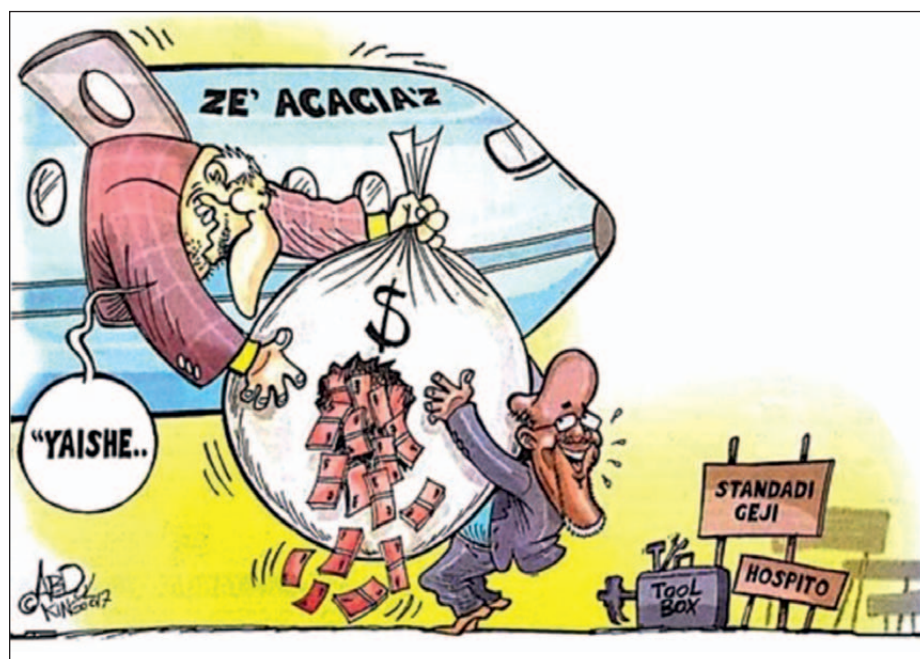

Även i Afrika expanderar Uber, och taxiförarna i Dar har demonstrerat

Daima som olaglig och en fortsättning på hoten mot pressfriheten. Regeringen anklagar tidningen för att ha publicerat falska nyheter och förbjudit den trots tidningens ansträngningar att erkänna sitt misstag och be läsa om ursäkt. Tanzania Daima är den fjärde tidningen inom ett år att bli förbjuden. De andra är veckotidningarna Mawio, Mwanahalisi och Raiamwema. 26/10 Citizen

Statsskulden steg med 15 %

Under budgetåret 2016/17 steg statsskulden med 15 procent samtidigt som regeringen brottas med egna resurser för finansiering av utvecklingsprojekt och oförutsägbara utbetalningar från biståndspartners. Senaste uppgiften är att skulden nått 53,3 bn/-, som motsvarar halva BNP. Ökningen är den lägsta på senare år. Bland de stora projekt som administrationen genomför är ombyggnaden till normalbredd av järnvägen som knyter ihop DR Kongo, Zambia, Rwanda, Burundi och Uganda. 26/10 Citizen.

Ur tidningen Nipashe: En glad Magufuli tar emot gottgörelsen från Barrick – pengarna behövs för det stora järnvägsprojektet

Farewell party for Mama Dora, the Tanzanian Ambassador

Hon. Dora Mmari Msechu, the Tanzanian Ambassador to Sweden will conclude her mission in Sweden. The Embassy of the United Republic of Tanzania has a large area of responsibility, as it is accredited to five Nordic countries (Sweden, Denmark, Finland, Norway and Iceland) and three Baltic States (Estonia, Latvia and Lithuania). That means a major work load and commitment of the Ambassador and her staff. Mama Dora, as the Ambassador commonly is called by her friends, has since her arrival 2014 in Stockholm been highly respected and well-liked.

On 30th September 2017 The Tanzania Association in Sweden (TANRIK) organised a farewell party for Mama Dora and her husband Mr. Richard Msechu. The party was well-attended by not only Tanzanian and Swedish friends in Sweden, but also representatives for sister organisations in Denmark, Finland and Kenya attended the farewell party.

Notable to the occasion was the attendance of Mrs. Dorthe Nielsen and her husband Mr. Lars Nielsen. Dorthe is the daughter of the former Honorary Consul of Tanzania in Denmark, Mr. Robert Andersen. Dorthe and Lars are active members of Denmark-Tanzania Friendship Association (DENTAN).

The party was held in a cosy atmosphere, a Tanzanian buffet was served with a background of East-African music and live performances by East-African artists. Many speeches were held complimenting Mama Dora for her excellent work. On behalf of Svetan, Ove Engström, who during a period of 20 years has worked and lived in Tanzania, presented the following greetings:

Dear Dora Mmari Msechu,

On the behalf of the board and the members of Svetan, I would like to thank you for your profound support of our organisation and our cause—to build rela-

Mrs Dora Mmari Msechu, Ambassador, and Mrs Dorthe Nielsen

tionships between Tanzania and Sweden. We really appreciate all the advocacy for Svetan and the time and effort that you have invested in a good and fruitful relationship between the Embassy and Svetan.

We've understood that your time in Sweden has come to an end, and therefore we would like to express our gratitude for the support we have received. We hope that you will always remember Sweden and Svetan, as we will remember you.

With best regards,

Emma Kreü, Chairperson Svetan

Ove Engström

40-årigt forskningssamarbete har gett resultat

I år har forskningssamarbetet mellan våra två länder fyllt 40 år. Jubileet uppmärksammades den 8 och 9 november då forskare, politiker, representanter från näringslivet och andra möttes i Dar es Salaam för att diskutera vikten av forskning och innovation för Tanzania.

Vid självständigheten 1961 fanns bara 12 läkare i landet och i stort sett enda akademiska utbildningen var grundläggande juridik. Genom samarbetsprogrammet har 216 Tanzanier doktorerat och 106 väntas publicera sin avhandling innan år 2020. Kunskapen inom många forskningsområden har ökat både i Sverige och i Tanzania. Så har 1 921 vetenskapliga publikationer producerats om hiv/aids, malaria, genus, klimatförändringar, geografiska informationssystem, energi, marinvetenskap, stadsplanering, företagsstudier, barnhälsovård, arkeologi och många fler områden. Inom samarbetet stöds också ett s.k. klusterinitiativ som leds av den tanzaniska myndighe-

ten för vetenskap och teknik, COSTECH. Genom att föra ihop små och medelstora företag med akademiska institutioner och myndigheter har företagen fått tillgång till kunskap som de har använt för att både öka sina intäkter och anställa fler.

I artikeln Nya Turistdoktorer i detta nummer av Habari redovisas ett exempel på fruktbart forskningssamarbete. Här lämnas ytterligare två exempel hämtade från Sidas Kommunikationsenhet.

Minskad spridning av hiv/aids

År 1986 inledde Karolinska Institutet ett samarbete med tanzaniska läkare och forskare inom hiv/aids. Deras studie fastställde att situationen var extremt allvarlig i de tre regioner de undersökte. Till skillnad från flera andra länder i södra Afrika, som inte tog epidemin på allvar förrän långt senare, ledde studien till att Tanzania satte in resurser för att minska spridningen, vilket har räddat tusentals människoliv. Samarbetet inom hiv/aids

har senare bidragit till att utveckla ett vaccin i Sverige som testats i Tanzania av farmakologer och läkare utbildade i programmet.

Människor har bott på Zanzibar i 50 000 år

När Vasco Da Gama rundade Afrika kom han till Kilwa, en stad med högt utvecklad arkitektur och som präglade egna mynt. Vid kolonisationen på sena 1800-talet formades en teori att det var folk från mellanöstern, Medelhavet eller Indien som hade skapat dessa civilisationer. Genom forskning i arkeologi, stödd av Sida, har man tagit fram starka bevis på att de städer som fanns längs kusten, och som tillhörde swahilikulturen, är afrikanska och att det är en bantubefolkning som bedrivit handel med Europa, mellanöstern, Indien och Kina i åtminstone 2 000 år.

Red/FST

Turism i konflikt

I Loliondo, den norra delen av Ngorongorodistriktet finns två safarifirmor med stora olikheter, men också en hel del likheter. Båda utgör allvarliga hot mot de lokala massajernas markrättigheter. Sedan Susanna Nordlund besökte området 2010 och fick insyn i alla de orätfärdiga händelser som där äger rum, så startade hon bloggen *View from the Termite Mound* (<https://termitemoundview.blogspot.se>). När hon just påbörjat att skriva den här artikeln startade återigen nya övergrepp på massajerna.

Det som inte fick hända igen hände. Mordbrandsattackerna från 2009 upprepades, och i augusti 2017 brändes hundratal bomas av parkvakter från Serengeti och Ngorongoro tillsammans med Loliondos lokalpolis. Från Ololosokwan i norr till Piyaya 90 km söderut förlorade tusentals människor sina ägodelar och blev utan mat eller tak över huvudet och boskap skingrades. Detta skedde helt olagligt, inte i något naturskyddat område, utan på mark tillhörande de olika massajbyarna. Liksom 2009 rådde det också en mycket svår torka. De följande veckorna arresterades återvändande herdor olagligen och skickades till Mugumu på andra sidan Serengeti. Män, kvinnor och barn blev svårt slagna av parkvakterna och kor togs i förvar för att bara återlämnas mot höga ”böter”. Den statliga *Commission for Human Rights and Good Governance* utfärdade i september en tillfällig stopporder, men brotten bara fortsatte.

OBC

Otterlo Business Corporation (OBC) från Förenade Arabemiraten organiserar jaktsafaris för kungligheter, främst från Dubai. OBC fick jakträttigheterna i Loliondo 1992 under omständigheter som vid den tiden blev kända som ”Loliondogate” och vilka reportern Stan Katabalo skrev om fram till sin ännu outredda död i september 1993.

OBC blev alltmer negativa till människor och boskap i det mest använda jaktområdet intill Serengeti, och vid milennieskiftet reste en delegation av traditionella ledare från Loliondo till Dar es Salaam för att framföra sin protest till presidenten, vilket inte ledde till några åtgärder mot OBC. 2007–2008 hade *District Commissioner* tvingat fram en viljeförklaring enligt vilken OBC och

de lokala massajerna skulle hålla möten för att samordna jakt och tillgång till betesmark, då kärnområdet för jakt också är mycket viktigt för bete under torrperioden. Några sådana möten hölls aldrig. Istället fick OBC myndigheterna att vidta utomrättsliga åtgärder mot massajerna. Ledningen för de berörda byarna mottog flera brev från centralregeringens representanter i distriktet, i vilka de beordrades att utrymma kärnområdet för jakt, men dessa ignorerades då ledarna väntade på att hålla möten med OBC.

I juli 2009 anlände förband från den paramilitära *Field Force Unit* som tillsammans med OBC började bränna ned hundratal hus i konfliktområdet. 2009 var, lik som 2017, ett år med svår torka och tusentals kor jagades ut till ett extremt torr-område. Flera barn försvann i kaoset och 7-åriga Nashipai Gume från Arash har aldrig återfunnits. Matförråd eldades upp och unga djur brändes till döds.

Efter många protester – från parlamentsledamöter, delegationer från Loliondo och från internationella organisationer och sedan premiärministerns vägran att låta de olagliga fördrivningarna i Loliondo diskuteras i parlamentet, började många lokala ledare att försonas med OBC som byggde bystyrelsekontor och som lovade att ”man aldrig mer skulle störa betet”.

OBC hade redan tidigare bidragit med välgörenhetsprojekt och mycket aktivt verkat för att söndra och härska, vilket underlättats av att det i Loliondo finns tre massajsektioner: purka, loita och laitayok. Främst (men långt ifrån endast) ledare från laitayok arbetar nära OBC och benämns av OBC:s ”vänner” (lokala anställda av centralregeringen och delar av media) som riktiga tanzanier, medan purko och loita ofta beskylls för att vara ”kenyaner”.

2010 började ”Wildlife Conservation Act 2009” att gälla. Med denna lag infördes en ny sorts naturskyddsområde kallat ”Game Controlled Area” (GCA) i vilket, liksom i ”Game Reserve”, jakt men inte boskap och jordbruk är tillåtet. Mer än hela Loliondo var redan en Game Controlled Area sedan kolonialtiden, då detta tidigare bara hade dragit gränserna för jaktområden, men inte påverkat mänskliga aktiviteter, och flera lagar, som ”Village Land Act no.5 of 1999” skyddade också byinvånarnas markrättigheter. Med den nya lagen kunde sådana markrättigheter och GCA inte längre överlappa. Då såg OBC till att bidra med pengar till en markanvändningsplan för distriktet, vilket företagets tanzaniske VD skröt om i media i slutet av 2009. Flera uttalanden från regeringshåll visade tydligt att konflikten skulle ”lösas” genom att ta konfliktområdet från massajerna, vilket ledde till protester, bl.a. hundratal kvinnor marscherade och lämnade in medlemskort till regeringspartiet. Då planen offentliggjordes i slutet av 2010 visade det sig, föga förvånande, att den föreslog att 1 500 km² som utgör den torr-tidsbetesmark där OBC:s gäster helst jagar skulle omvandlas till den nya sortens GCA, vilket skulle innebära att massajerna återigen skulle fördrivas. Denna plan avslogs med stor tydlighet och många lokala ledare ansåg nu att regeringen hade ”besegrats”.

Under 2013 återkom hoten då ministern för naturresurser och turism bestämde sig för att ”lösa konflikten”. Ministerns recept var att i flera uttalanden ljuga om att hela Loliondo skulle vara ett naturreservat och att de stackars massajerna utan land skulle få området utanför jaktområdet som en generös gåva från regeringen. Detta ledde till en lång rad protestmöten som resulterade i att premiär-

Samling i Ololosokwan

Foto Susanna Nordlund

ministern under 2013 klargjorde att marken i fråga tillhörde de berörda byarna och att massajerna skulle fortsätta sina liv som tidigare.

Efter premiärministerns uttalande till förmån för massajernas markrättigheter, förvärrades dock en sedan 2010 pågående förtalskampanj i media främst från journalisten Manyerere Jackton i tidningen Jamhuri. Successivt intensifierades också förföljelserna mot dem som arbetar, eller tros arbeta, för markrättigheter vilket i juli 2016 ledde till olagliga massarresteringar och åtal mot fyra personer för ”spioneri och sabotage”. Domaren lade i januari 2017 ned åtalet men detta ledde till omedelbara återarresteringar och nu måste de ”misstänkta” rapportera till Loliondo polisstation varje fredag medan den allmänne åklagarens kontor ”utredes”.

Mordbrandsattacken i augusti i år startade i Oloosekområdet på samma plats där en herde fem dagar tidigare hade skjutits i båda benen och en arm av en parkvakt. Lokala ledare uttryckte chock och förvåning och sade sig inte ha hört

talas om något annat än att en operation för att driva ut boskap ur nationalparken var planerad. Även *Tanzania Human Rights Defenders Coalition* larmade om attacken men vissa ledare i Loliondo var långsamma att reagera. Mest chockerande är att områdets parlamentsledamot, förutom att beklaga operationen i sociala medier och säga att han och andra ledare jobbade hårt för att stoppa den, har varit knäpptyst medan parkvakterna fortsatte att bränna ned hus i område efter område, och ministern för naturresurser och turism uttalat lögn i klass med sin företrädare från 2013.

I augusti i år kom ett pressmeddelande från ministeriet för naturresurser och turism, vilket innehöll vad som var ett klart brottserkännande då det talade om att avlägsna boskap och byggnader från nationalparken och 5 km in i Loliondo GCA och i september utfärdades en temporär stopporder men våld, olagliga arresteringar och konfiskering av boskap fortsatte. Situationen förvärrades dock till den grad att beslagtagna kor auktionades ut av parkvakterna och de massa-

jer som kunde blev tvungna att köpa sina egna kor. Så långt har det inte tidigare gått i något massajdominerat distrikt och det råder nu mycket stor bitterhet mot områdets parlamentsledamot och andra ledares passivitet och en stämningsansökan inlämnades från byarna.

I en regeringsombildning i oktober avlägsnades ministern för naturresurser och turism Maghembe från sin post. Anledningen är okänd, men vissa tror att president Magufuli kan ha blivit påverkad efter att ha mötts av protestplakat om Maghembe och om ”operationen” i Loliondo då han besökte Arusha, men det är också känt att Maghembe var mycket impopulär i turistindustrin då han stödde införandet av moms på turism.

Massajerna lyckades få journalister att komma till Loliondo och en efter en bad olika representanter den nye ministern Kigwangalla att komma och lyssna på dem och se för sig själv istället för att agera enligt rykten. Inget svar kom från honom men i oktober utfärdade han ett brev med en varning om att 6 000 kor och 200(!) traktorer från ett annat land ►

Foto Tommy Månsson

- måste lämna Loliondo inom sju dagar eller bli nationaliserade. Ingen har några tvivel om varifrån en sådan historia kan komma.

Thomson Safaris

Thomson Safaris som ingår i *Wineland-Thomson Adventures Inc.* och ägs av Rick Thomson och Judi Wineland från Boston, ägnar sig inte åt jakt, men har annars en hel del gemensamt med OBC, inte minst delar de samma ”vänner” i Loliondo. Thomson Safaris påstår sig hålla på att utveckla 12 617 acres till att bli ett mönster för ”community-based” turism och naturvårdsinitiativ, och de anser sig vara ägare med full förfoganderätt över denna mark som de kallar sin egen privata *Enashiva Nature Refuge*.

De lokala massajerna, å sin sida, kan nu berätta om ett decennium av trakasserier, våld och arresteringar av ”inkräktare” på den mark Thomson anser sig äga, samt en långdragen rättstvist och safarifirmans ansträngningar för att söndra och härska då marken omges av de tre massajsektionerna purko, loita och laitayok, och lokala myndigheter alltid är redo att hjälpa ”investerare”.

Orsaken till att en familj från Boston kunde bli ägare till massajers betesmark är att det på den tiden statsägda *Tanzania Breweries Ltd* (TBL) 1984–1985 tilldelades 10 000 acres för odling av korn. Mötesanteckningarna enligt vilka detta skulle ha godkänts av bystyrelsen

är stämplade med ”kijiji cha Sukenya” (Sukenya village) fastän Sukenya var en kitongoji/sub-village och inte skulle bli egen by förrän 25 år senare, och de personer som har skrivit under är till större delen okända och har aldrig suttit i bystyrelsen. TBL odlade på 100 av 10 000 acres 1985–86 och på 700 acres 1986–87. Sedan lämnade de området på grund av ogynnsamma klimatförhållanden och lokalt motstånd, för att många år senare bestämma sig för att bli ”markägare” genom att 2004 (med startdatum 2003) skaffa ett ”certificate of occupancy” på 99 år från ”commissioner for land” för 12 617 acres.

2006 sålde TBL marken (certificate of occupancy på 96 år) till Thomson Safaris för endast 1,2 miljoner dollar. Safarifirmans mål var att skapa sin egen privata ”nature refuge”, vilket gjorde det nödvändigt att stoppa massajerna från att använda den betesmark de hade haft sedan långt innan TBL kom. Detta ledde givetvis till konflikt – inte för att massajerna skulle vara emot turism, men som en herde i Sukenya förklarade för mig för nu ganska många år sedan, kom inte Thomson och satte sig ned för att prata om var de kunde bedriva turism, utan damp bara ned med stöd av ”regeringen” och sade att marken var deras och de nu bestämde hur den skulle användas, som i april 2006 då herden Lesinko Nanyoi blev skjuten i käken under en konfrontation mellan lokala herdar och

Thomsons vakter som assisterades av polisen. Lesinko fick tillbringa månader på sjukhus, men skottet utreddes aldrig, utan både Thomsons vakter och polisen förklarades helt enkelt oskyldiga i en presskonferens i Arusha, och Lesinko har fortfarande inte sett röken av någon rättvisa.

Många herdar har blivit misshandlade och arresterade av Thomsons vakter och polis då de struntat i safarifirmans förbud. 2012–2013 försökte Thomson statuera exempel genom att dra fem herdar, två av dem minderåriga, inför domstol för ”olaga intrång”, men herdarna fick lyckligtvis hjälp av *Human and Legal Rights Centre* och till slut avskrev domaren målet då Thomson Safaris motsade sig själva alltför mycket.

I januari 2014 misshandlades flera herdar och de togs till Thomsons camp, vilket ledde till att unga män försökte bränna ned campen och polisen sköt skott i luften. Senare samma år, på kvällen den 8 juli var Olunjai Timan ute och letade efter kor som hade jagats iväg av Thomsons vakter då hans söner hade vallat dem. Olunjai var på väg hem då en av Thomsons bilar närmade sig och någon gav order om att skjuta. Ett skott avlossades av en polisman som träffade Olunjai i höften. Polis mannen var känd, men den enda åtgärden mot honom blev att han efter några veckor förflyttades till annan ort. Flera protestmöten hölls och till slut tyckte även District Commissioner att det vore bäst om Thomson slutade försöka

Wajerumani

Foto: Susanna Nordlund

stoppa betet tills rättsfallet om marken hade avgjorts.

Massajerna fick 2010 hjälp av *Minority Rights Group International* att driva ett rättsärendet mot Thomson Safaris och efter diverse oegentligheter och fördröjningar upprätthöll domaren orättvisan i oktober 2015 genom att besluta att 10 000 acres hade överförts till safarifirman på ett korrekt sätt. Detta har överklagats av båda parterna då Thomson anser sig ha rätt till 12 617 acres av massajers betesmark.

Det har blivit allt svårare att få information om denna markkonflikt och sedan massarresteringarna 2016 är det närmast omöjligt då ett mindre område är drabbat än i OBC-fallet och färre personer har information till att börja med, och det också verkar som om de utsätts för än värre trakasserier. Även de få internationella journalister som har intresserat sig för fallet har fått problem.

Thomson Safaris anser på amerikanskt vis att deras "Enashiva Nature Refuge" handlar om "giving back", och att de är helt oskyldiga och utsatta för elakt förtal av en liten minoritet med själviska intressen. Ibland beskriver de denna minoritet

som en enda kvinna: Maanda Ngoitiko, lokal massajkvinna och grundare av *Pastoral Women's Council*. Jag hörde först talas om Thomson Safaris i maj 2008 efter att en tidig lokal artikel (sedan slutade tanzanisk press att rapportera) om konflikten delades i ett reseforum och en affärsbekant till safarifirman snart hoppade in och nämnde att allt handlade om en "kenyansk" massajkvinna som skulle ha sagt åt massajerna att ockupera marken. Sedan blev jag kontaktad av företrädare för Thomson Safaris och deras arroganta och oärligt självförhållande och självömkande stil som gjorde att jag inte kunde släppa dem. Då inga journalister verkade intresserade av att följa upp åkte jag i början av 2010 till Loliondo för att se för mig själv, vilket jag också blivit uppmärksam på till av safarifirmans företrädare. Lite oförsiktigt frågade jag en statsanställd, *Soitsambu Ward Executive Officer* (WEO), om det Thomson Safaris skrev på sin hemsida överensstämde med verkligheten. WEO bad mig återkomma följande dag då DC Elias Wawa Lali skulle vara i Soitsambu, sedan visade han att det stod "Thomson manager" på hans telefon och en Thomsonbil lastad med myggnät

anlände. Följande dag då jag skulle träffa DC blev jag istället upplockad av polisen och tagen till Ngorongoros säkerhetskommitté som efter att ha funderat på andra anklagelser kom fram till att jag hade "forskat" utan tillstånd. DC konfiskerade mitt pass som jag fick hämta upp hos Immigration i Arusha där jag också blev förklarad "Prohibited Immigrant" och blev tvungen att åka till Kenya.

PS

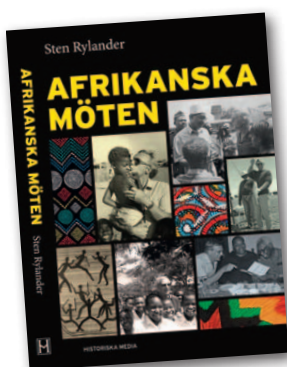
Just när Habari skulle gå i tryck kom faktiskt goda nyheter. Då den nye ministern Kigwangalla kom till Loliondo den 26 oktober stoppade han "operationen". Vad som är mer sensationellt är att han säger att OBC inte kommer att vara kvar i januari 2018. Alla "hunting blocks" ska auktioneras för 2018–2022 och de med konflikt kommer inte att förnyas. Vidare har ministern sett till att en chef för Serengeti Wildlife avskedats och krävt att korrupsionsbyrån TAKKUKURU ska undersöka OBC:s korrupsionshärva. En stor del av parkvakterna i de berörda delarna av nationalparken har också omplacerats.

DS

Afrikanska möten DEL 2

Här är ett utdrag ur Sten Rylanders senaste bok, kapitel 5 om Tanzania, som fått en särskild plats i hans hjärta. Rylander har varit ambassadör i flera afrikanska länder och har mångårig erfarenhet av Afrika. Hans tidigare bok *Afrika vänder* behandlar utveckling, politik och ekonomi. Denna bok är om mera personliga minnen och möten med människor.

I detta avsnitt om Mwalimu Nyerere

Samarbetet med Tanzania har periodvis varit problemfyllt. Julius Nyerere var på många vis en lysande ledare, som gjort bestående avtryck av stor betydelse för hela Afrika. Det gäller inte minst hans förmåga att hålla ihop den nya nationen och bygga upp en tanzanisk identitet. Men på det ekonomiska området var han inte lika framstående. Efter Arushadeklarationens antagande 1967 inleddes socialistiska experiment, inom

ramen för den så kallade *ujamaa*-politiken, som bland annat innebar att man försökte sammanföra enskilda farmare till en påtvingad bygemenskap. De ekonomiska problemen fördjupades under 70- och 80-talen och resulterade i ett högradigt biståndsberoende och svår genomförda strukturreformer i regi av Världsbanken och Internationella valuta-fonden (IMF). Först efter Nyereres avgång 1987 och under ledning av efterträdaren Ali Hassan Mwinyi påbörjades en försiktig men nödvändig liberalisering av ekonomin.

Slutet av 80-talet och början av 90-talet präglades av en tilltagande afropessimism och ansträngda samarbetsrelationer mellan flertalet afrikanska länder, inklusive Tanzania, och biståndsgivarna. Världsbanken och IMF dikterade villkoren när det gällde den makroekonomiska politiken och grundförutsättningarna för utvecklingspolitiken. Skuldproblematiken blev snabbt en begränsande faktor att räkna med och biståndsdialogen kom att bli alltmer kravfylld. Samlings beteckningen för den givarestyrda politik som fördes under denna tid – med makroekonomiska reformer och strukturanpassning i centrum – kom att bli Washington consensus. Som framgår av min förra bok *Afrika vänder* var det nog inte så mycket fel på många av grundtankarna: det var viktigt att makroekonomisk balans och stabilitet låg till grund för den utvecklingspolitik som fördes, skuldsättningen måste hållas i schack och allmänna marknadsekonomiska principer behövde respekteras. Problemen uppstod vid den praktiska tillämpningen. De påtvingade åtgärderna fick orimliga sociala konsekvenser, där budgetsanering och nedskärningar ledde till att de sociala sektorerna kraftigt försvagades. I Tanzania och många andra afrikanska länder blev hälsovård och utbildning nödlidande på ett sätt som inte var rimligt eller acceptabelt.³

Min första personliga kontakt med Julius Nyerere ägde rum under den första hälften av 80-talet. Han hade ännu inte lämnat

presidentposten men övervägde att göra det. På den tiden var det praktiskt taget omöjligt att få en tid för mer officiella sammanträffanden i State House. Hans kalender sköttes av sekreteraren och rådgivaren Joan Wicken, som var mycket restriktiv med att släppa fram folk till Nyerere. Hon var en mycket effektiv dörrvakt under dessa senare år och det var ibland en prestation att nå fram åtminstone till henne med de budskap man ville förmedla.

Nyerere bodde anspråkslöst i ett hus vid Indiska oceanen i Msasani norr om Dar es Salaam. I grannhuset bodde Amir Jamal, legendarisk finansminister under en stor del av den svåra ekonomiska tiden. Här minns jag att jag sammanträffade informellt med Nyerere och även Jamal, tillsammans med Gun-Britt Andersson, då biträdande biståndskontorschef vid den svenska ambassaden. Jag kommer inte ihåg detaljerna i samtalet, som handlade om den ekonomiska politiken och relationen med biståndsgivarna. Men det jag slogs av var just anspråkslösheten, enkelheten och integriteten i de framförda hållningarna. Jamal blev sedan ambassadör i Genève och i Ottawa. Han dog i hiv/aids efter att ha blivit smittad av en blodtransfusion i samband med en operation i Kanada.

Det var först många år senare efter tillträdet som ambassadör i Tanzania som jag skulle komma att få en närmare relation med Julius Nyerere. Det hade att göra med hans roll som medlare i afrikanska konflikter. Efter den traumatiska utvecklingen och folkmordet i Rwanda 1994–95, som tog Tanzania mycket hårt, fick Nyerere uppdraget av Organisation of African Unity (OAU) att medla i den pågående konflikten i Burundi för att förhindra en liknande utveckling där. Nyerere var politiskt och känslomässigt berörd efter att tidigare flyktingpopulationer från Burundi hade fått en fristad i västra Tanzania under 60- och 70-talen.

Jag och svenska ambassaden var en av de biståndsgivare som spelade en ledande roll när det gällde finansieringen av Burundi-processen, särskilt i det inledande skedet. Vi fick en nära relation med Nyerere och hans medlingsteam. Processen var långsam och svår. Nyereres inkluderande hållning innebar att alla berörda partier och rörelser i Burundi skulle delta i samtalen. Till slut var nära 20 parter involverade, något som ökade komplexiteten och liksom även kostnaderna för processen. Det fanns kritiska röster inom biståndssamfundet men jag tyckte att det var viktigt att stödja Nyereres uppfattning att alla parter måste finnas med.

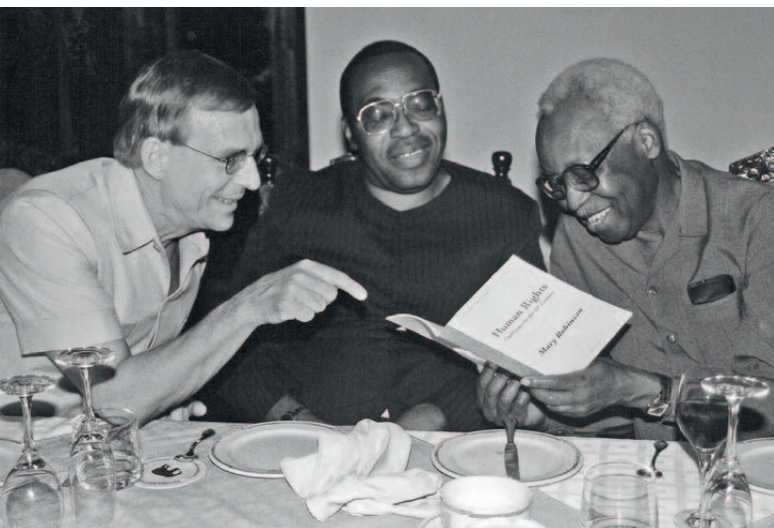
Nyereres hälsotillstånd hade börjat försämrats, men han bestämde sig ändå för att försöka intensifiera processen genom

3) När det gäller Världsbanken, IMF och strukturanpassningsprogrammet dröjde Sverige länge med att ta klar ställning. Vilket framkallade kritik internationellt men även i Sverige. Kritikerna hävdade att vi fördröjde den nödvändiga omsvängningen i Tanzanias ekonomiska politik. Ett annat och rimligare sätt att se på saken är att Sverige genom att inte direkt ställa sig på Världsbankens och IMF:s och övriga biståndskollektivets sida kunde upprätthålla en dialog med ledande tanzanier och därmed bidra till att dessa senare kunde ta beslut om en ekonomisk-politisk förändring.

ett besök i de burundiska flyktinglägren i västra Tanzania mot gränsen till Demokratiska Republiken Kongo och Burundi. Besöket ägde rum under en knapp vecka i maj 1999 och jag erbjöds möjligheten att delta tillsammans med UNHCR:s representant. Det visade sig att jag var den enda vita personen i sammanhanget. Det visade sig också att detta kom att bli Nyereres sista större resa i Tanzania. En tid senare försämrades hälsotillståndet ytterligare. Nyerere togs in för behandling vid ett sjukhus i London där han sedan avled den 14 oktober.

Besöken vid de burundiska flyktinglägren och samvaron och samtalen med Nyerere under dessa dagar är något av det mest minnesvärda under min långa tid i Afrika. Nyerere och jag fick åka helikopter mellan flyktinglägren medan den besökande delegationen i övrigt åkte bil. När jag iakttog honom – spanande ut över sitt land från helikopterfönstret – minns jag att jag tänkte mycket på hans försämrade hälsotillstånd. Närmade han sig slutet? Hur sjuk var han egentligen? Skulle det snart vara dags att sammanfatta hans politiska gärning, hans imponerande eftermäle? Jag tyckte mig kunna ana att han själv var inne på samma tankespår och att han förstod att tiden höll på att rinna ut och jag kände mig privilegierad över att finnas i hans närhet på detta sätt i det som kom att bli slutskedet av hans liv.

Samtalen med Nyerere under dessa dagar kom av naturliga skäl att mest handla om förutsättningarna för den pågående fredsprocessen i Burundi och om möjligheterna att nå hållbara resultat. Nyereres metod, att inte lämna någon utanför utan att dra in alla partner i samtalen, var tidsödande men säkert på sikt effektiv. Nyerere var själv en duktig lyssnare som hade stort tålamod med dem han talade med. Jag minns särskilt ett långt möte i ett av lägren som inrättats för gifta par som hade förenats över stamgränserna, alltså en hutu gift med en tutsi eller tvärtom. Nyerere var djupt bedrövad och plågad när han lyssnade till deras vittnesmål om trakasserier och förföljelser. Han ställde sig sedan upp och höll en lång förmanande föreläsning

Med Julius Nyerere i Kigoma vid Lake Tanganyika

som jag aldrig ska glömma. Den handlade om betydelsen av att undvika destruktiva och etniskt betingade lösningar, om vikten av att se sig själv som medborgare i ett bredare nationellt sammanhang, vikten av att inte vara tutsi eller hutu utan burundier. Den handlade också om Tanzanias historia och de framgångsrika ansträngningar man där gjort – mycket tack vare Nyereres

starka ledarskap – att se sig själva som nationella tanzanier. Dessa viktiga lärdomar behöver förankras, förvaltas och byggas ut på många håll i Afrika.

Men vi talade också om mycket annat: mänskliga rättigheter, ekonomiska reformer, syds roll i det framväxande globala systemet och om utvecklingen i södra Afrika. Nyerere och Mandela hade en samsyn i många av dessa frågor. De stod för breda plattformar och inkluderande lösningar som kunde samla människorna och ta nationerna framåt. De var kritiska till politiska särintressen som ofta ledde till farliga lösningar och nationella motsättningar. Det var ju också Nelson Mandela som, efter Nyereres död, fick ta över medlarrollen i Burundi. Liksom Nyerere höll han starkt fast vid vikten av inkluderande förhandlingar. Zimbabwe och Robert Mugabe var en motpol i detta sammanhang. För Nyerere var Zimbabwe ett sorgligt kapitel. Mugabe var på väg att spela bort korten i den utveckling som hade kunnat bli så bra.

Nyerere var i sitt esse när man kom in på breda frågor om mänskliga rättigheter och ekonomiska reformer. I livets slutskede hade han nog kommit till insikt om att den tidiga ujamaa-politiken med dess inslag av tvångsmedel av olika slag inte hade varit någon lyckosam historia. Men han vek aldrig av från sin uppfattning att de varianter av påtvingad strukturrationalisering som tillämpades av Världsbanken och IMF fram till mitten av 90-talet hade stora brister, framför allt i form av starkt nedsatt kapacitet inom de sociala sektorerna. För mig var det lätt att hålla med om delar av den tanzaniska kritiken. Under slutet av 80-talet och början av 90-talet var vi från svensk och nordisk sida för Världsbanksvänliga. Tanzania och Nyerere kunde ta åt sig en del av äran när paradigmskiftet sedan kom vid mitten av 90-talet. Denna koppling framkom också vid Nyereres begravning, då Benjamin Mkapa citerade ett långt självkritiskt stycke från dåvarande Världsbankschefen Jim Wolfensohns nekrolog tillägnad Julius Nyerere.

Mitt sista längre samtal med Nyerere ägde rum bara några veckor före hans avfärd till London. Vi talade då givetvis mycket om Burundi och uppföljningen av besöken i flyktinglägren. Men jag tog också upp två framtidsfrågor som hade mycket med Nyereres arv att göra. Den ena gällde Mwalimu Nyerere Foundation, som aldrig riktigt hade funnit en tydlig och preciserad roll och som dessutom hade en personal som i många fall inte levde upp till den intellektuella kvalitet som Nyerere själv alltid hade stått för. Mitt förslag var att kontakter och samarbete skulle etableras mellan Nyerere Foundation och Hammarskjöldfonden i Uppsala. Nyerere var mycket positiv till detta initiativ, som sedan följdes upp genom besök vid Hammarskjöldfonden av president Mkapa under Sverigebesöket. Samma dag som Nyerere dog åkte Hammarskjöldfondens chef Olle Nordberg hem efter sonderande samtal om ett framtida samarbete. Någon handlingsinriktad uppföljning i denna fråga kom emellertid aldrig till stånd, mycket på grund av bristande engagemang från Hammarskjöldfondens sida.

Den andra frågan gällde OAU:s Liberation Committee och dess arkiv i Dar es Salaam. Nyerere var en av OAU:s grundare och låg mycket bakom ett av organisationens första viktiga beslut: etablerandet av Liberation Committee med säte i Dar es Salaam. Förslaget här var att med svenskt stöd göra en genomgång av kommitténs arkiv och att göra en plan för hur det skulle kunna öppnas och synliggöras för alla dem som var intresserade av forskning och kunskap om befrielsekampen i södra Afrika. ►

Med Julius Nyerere i helikopter på sista resan i Tanzania

- Även detta förslag mottogs varmt positivt av Nyerere, som hållits informerad om det stora forskningsprojekt som Nordiska Afrikainstitutet och Tor Sellström var på väg att slutföra angående Sveriges och de övriga nordiska ländernas roll i denna befrielsekamp. Vår egen dokumentation var ju en sak, men det var viktigt att berörda länder och befrielseörelser själva tog ansvar för sin egen historia genom dokumentationsinsatser i egen regi. Mycket har gjorts men arbetet fortgår fortfarande inom ramen för AU och SADC.

I ett av sina sista uttalanden, innan han sjönk in i den medvetlöshet som han aldrig skulle vakna upp ifrån, sade Nyerere: "I know I will die, I cannot recover from this ailment. I am sorry to leave my Tanzanians. I know they will cry so much. But I will also pray for them". Men även om Nyerere var väl medveten om att Tanzania skulle komma att sakna honom kunde han säkert inte ana dimensionen av den enorma landssorg som grep tag i nationen. Från det att kroppen återvände till fäderneslandet den 18 oktober fram till gravsättningen i Butiama vid Victoriasjön en knapp vecka senare, den 23 oktober, genomgick Tanzania något stort och unikt som är svårt att beskriva i ord: ett långt, utdraget och ömt farväl från en samlad nation och en hel befolkning utan undantag. Hundratusentals tanzanier kände färdvägen på den långa resan till den sista vilan eller köade i många timmar för att få se den döde en sista gång. Tidningarna var överfulla med minnesrunor, fotografier från olika skeden av Nyereres liv och annonser från praktiskt taget alla myndigheter, organisationer och företag. Radio och tv speglade Nyereres gärning i återblickande reportage. Alla kyrkor och moskéer ordnade kontinuerligt särskilda gudstjänster och minnesstunder. Musik och sånger om Mwalimu – som Nyerere allmänt kallades och som betyder läraren – växte fram som svampar ur jorden och nådde snabbt stor spridning. Tusentals kvinnor i Dar es Salaam gick omkring med nyproducerade kangor⁵ med landsfaderns porträtt. Den genomgående röda tråden i alla budskap inför framtiden var att det positiva arvet efter Nyerere måste befastas och föras vidare. Ingen skulle tillåtas förstöra eller beflecka den stabila grund som Nyerere mer än någon annan lagt för nationen Tanzania, en grund som framför allt präglas av fred, stabilitet, sammanhållning och tolerans i etniskt och reli-

giöst hänseende. För alla oss icke-tanzanier, som just då fanns och verkade i Tanzania, var det något djupt gripande att få ta del av den nationella solidaritet och totala uppslutning bakom positiva värden, som varje nation behöver för att kunna leva vidare i ett harmoniskt tillstånd.

Kvällen innan den officiella begravningsceremonin i Dar es Salaam fick jag tillfälle att tillsammans med min hustru Berit besöka Nyereres familj – frun Maria, hela tiden understödd av Graca Machel och Anna Mkapa, och barnen – i det anspråkslösa hemmet i Msasani. Enligt uppgift var vi de enda "externa" – förutom den neder-

ländske kronprinsen – som togs emot av familjekretsen på detta sätt. Utöver att uttrycka vår egen personliga sorg förmedlade vi kondoleanser från dem i Sverige som stått Julius Nyerere nära, särskilt Barbro Johansson och Lisbet Palme. Återigen slog det mig hur överlägsen den afrikanska kulturen och traditionen är när det gäller hanteringen av de stora frågorna om livet och döden. I Afrika lever man ut och delar sorgen med den dödes familj i hemmet på ett självklart och stödjande sätt. Mama Maria var stark och imponerande trots sin djupa sorg. Hon hade förståelse för att många ville vara med och ta avsked från Mwalimu men själv önskade hon inget hellre än att han så snart som möjligt skulle få komma till ro i Butiama. Nästan beklagande och ursäktande pekade hon mot alla blomsteruppsättningar i rummet, något som avvek från den lokala traditionen och som mer gav intryck av bröllop än sorg och begravning. Vid den officiella begravningsceremonin på National Stadium representerades Sverige på hög nivå av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén åtföljd av Roger Hällhag från statsrådsberedningen. Det svenska deltagandet uppskattades mycket på tanzanisk sida. Lena var min favoritminister som jag arbetat med i flera år under hennes tid som bistånds respektive utrikesminister. Till bilden hör att Lena Hjelm-Wallén som ung SSU:are hade sin första kontakt med Afrika vid ett besök i Dar es Salaam 1967, då hon också träffade Nyerere för första gången.

Efter den fyra timmar långa ceremonin samlades alla internationella deltagare på Sheraton Hotel för att invänta enskilda sammanträffanden med president Benjamin Mkapa, som för övrigt bara någon månad tidigare hade besökt Sverige. Vid ett utdraget och sällsamt minglande, med tillfälle till dialog och värdefulla kontakter, dansade Afrikas elefanter framför våra ögon: Daniel Arap Moi från Kenya, Yoweri Museveni från Uganda, Robert Mugabe från Zimbabwe, Frederick Chiluba och Kenneth Kaunda från Zambia, Joaquim Chissano från Moçambique, Thabo Mbeki från Sydafrika, Sam Nujoma från Namibia, Bakili Muluzi från Malawi, Quett Masire från Botswana, Olusegun Obasanjo från Nigeria, Jerry Rawlings från Ghana, Meles Zenawi från Etiopien, Isaias Afewerki från Eritrea, Salim Ahmed Salim från Tanzania och många fler. Lena Hjelm-Walléns besök var kort men före återresan hann hon med att delta i två separata minnesstunder för Nyerere dels på ambassaden för alla anställda, dels på svenska skolan för svensk-kolonin.

5) Kangas är tryckta färgglada bomullstyger som kvinnor sveper in sig med.

Tanzania och Mauritius turistsatsar

Tanzania och Mauritius har kommit överens om att bearbeta turistmarknaden gemensamt och föra fram länderna som en dubbeldestination. Man inriktar sig på USA, Australien, Kina, Indien och Europa. Sedan två år tillbaks flyger Air Mauritius på Tanzania. Mauritius hade två miljoner besökare 2016 och Tanzania 1,1 miljoner.

Samtidigt kontrakterades tre internationella marknadsföringsbolag.

Marknadsföringen på nya och växande marknader skall intensifieras, exempelvis Kina, Ryssland, Turkiet, Brasilien och Gulf-staterna.

Resor med tema

Resor med ett speciellt tema och så kallade kulturreSOR blir allt mera populära.

I Sverige avspeglar det sig i annonser för resor till Tanzania i tidningar som *Forskning och Framsteg* och *Ny Teknik*.

Ett annat exempel är bergsbestigningsexperten *Swett* som grundades av Nicklas Lautakoski. De arrangerar bestigning av Kilimanjaro på en "egen" rutt där överlägset flest deltagare verkligen når toppen.

www.swett.se/kilimanjaro/

Doktor i språket manda

Manda är ett lokalspråk som framför allt talas av cirka 30 000 personer som bor vid sjön Nyasa (eller Malawisjön, som man säger i Malawi). Den 30 november 2017 disputerade Rasmus Bernander på en doktorsavhandling om detta språk: "Grammar and Grammaticalisation in Manda – An analysis of the wider TAM domain in a Tanzanian Bantu language". Disputationen skedde vid Göteborgs universitet med opponenten Koen Bostoen från Belgien.

Grammatiken i mandaspråket har inte analyserats systematiskt tidigare. Rasmus avhandling på nästan 400 sidor är därför att betrakta som ett pionjärverk om ett språk där det finns ringa skriftlig dokumentation. Med stor energi och disciplin har han på basis av mängder av intervjuer samlat in data, som han med precision och i detalj analyserar i olika former av vetenskapliga kategoriseringar av språket.

I avhandlingen används genomgående facktermer för att dissekera manda, vilket gör att stora delar av avhandlingen är mer lättillgänglig för lingvister. Rasmus gör flera jämförelser med näraliggande och interagerande lokalspråk, såsom ngoni och nyakusa, när han beskriver mandas grammatik och hur språket utvecklats.

Han analyserar också mandas relation till tanzanias nationella språk swahili.

För den som är intresserad av bantuspråk och lingvistik finns det i avhandlingen mycket att läsa om i fråga om undersökningsmetoder och beskrivning av mandaspråkets egenskaper. Avhandlingen är ett imponerande akademiskt verk efter fyra års intensivt arbete. Rasmus dedikerade avhandlingen till sin avlidne far Lars, som grundlade Rasmus intresse för Tanzania.

Handledare Laura Downing presenterar Rasmus Bernander och hans avhandling.

Unikt turnésällskap

Under ett par veckor i våras var projektet *Come Together Concrete* på turné i Tanzania. De besökte tre städer för ungdoms- och lärarkonferenser: Arusha, Mwanza och Dodoma. Det var en turné för förändring tillsammans med FUB:s partnerorganisation YDCP, (*Youth with Disability Community Program*) i Tanga. Funktionsfrågor och internationell utveckling togs till sin spets. Svenska Victoria Valverde, själv funktionshindrad, var med som expert. Under de två dagarskonferenser som varit har lärare samlats och fått undervisning om specialpedagogik. Ungdomarna själva har haft

egna samlingar där de samtalat om sina liv och utmaningar. Även personer med funktionsnedsättning har stora drömmar sa Radjabo, en av deltagarna, men vi behöver hjälp att förverkliga dem. Han drömmer om att starta företag inom design.

FUB (för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning) april 2017

Pantamera

År 2016 var invånarna i Stockholms län de som tryckte mest på biståndsknappen i Coops butiker när de pantade burkar och flaskor. Stockholmarnas pantpengar – lite över 2 miljoner kronor – räckte till över 100 000 nya träd. I genomsnitt skänkte Stockholmarna 2,75 kr per pantade 100-lapp. Uppsala län kom tvåa med 2,30 kr. Bästa kommuner var Österåker (5,80 kr), Danderyd (5,10 kr) och Götene (4,60 kr). I hela landet gav biståndsknappen 6,1 miljoner kronor förra året. Vi-skogen stöd når idag 240 000 familjer och sedan starten 1983 har organisationen bidragit till att plantera 100 miljoner träd.

Vi-skogen mars 2017

Anti poaching activist killed

The head of the wildlife conservation foundation, PAMS, Wayne Lotter, was shot dead in Dar es Salaam on August 16. The 51-year-old South African had received many death threats.

Lotter cofounded PAMS and was credited with helping to arrest thousands of poachers and traffickers in Tanzania. Among his many achievements, Lotter will be remembered for supporting and funding the Tanzania's National and Transnational Serious Crimes Investigation Unit (NTSCIU), which has made some of the largest arrests in anti poaching operations in the country. The NTSCIU has detained thousands of poachers and ivory traffickers including the so-called 'Ivory Queen'—aka Yang Feng Glan—a Chinese woman who is accused of running a \$2.6 million ivory trafficking ring in a case that is ongoing.

ITV News

Monsoon Reflexions

För Habaris läsare välkände professor emeritus Abdulaziz Lodhi har till och från under årens lopp skrivit dikter. Under 2015 var Lodhi gästföreläsare på Jawa-harlal Nehru universitetet i Indien och sammanställde då sina dikter till diktsamlingen *Monsoon Reflexions*. Hans vän i Uppsala, Dr Ahmed Faris skriver i bokens förord om Lodhi som en "tänkande migrant" som reflekterar över minnen från ursprungslandet, adoptionen av en ny kultur, integration och dubbla identiteter. Lodhi har också påverkats av en gammal vis man han lyssnade på under sin tid på universitetet i New Delhi.

Språket är engelska med inslag av swahili som då är översatt antingen direkt eller separat.

Som ett exempel på hur starkt barndomsminnen präglar oss ger Faris oss ett utdrag ur *I became complete, not perfect but complete*:

I was born of my *Ma'a* and *Ba'a*,
my mother and my father,
in or *kiambo*,
in the home of my ancestors,
under *minazi*, the palm trees.
under *miembe*, the mangoes,
under *mipea*, the avocados,
and *mizambarua* the Java plums,
and *mipera* the guavas,
and *mibirimbi* the star-fruit
But I, a son of our costal lands,
I could not become a complete man,
not until my language, and its poetry,
Kiswahili my darling tongue, and its
melody,
until they became my air, my breath,
and filled my lungs, my breast,
I became a complete man, a free man!

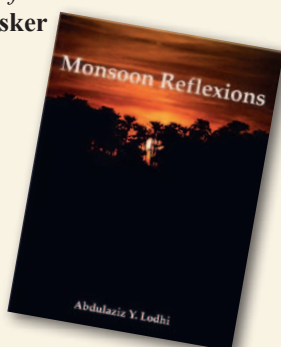
Lodhi ger oss mycket att reflektera över och insikt i swahilikulturen.

Flera av dikterna ingår i Lodhis tidigare diktsamling *Tafkira* från 1984.

Lars Asker

Monsoon
Reflexions
Abdulaziz Y.
Lodhi

Eget förlag,
Uppsala 2016
ISBN 978-91-
983804-0-8

Ulf NILSSON

Carl Peters som staty

I en tidigare krönika (Habari 3/2017) skrev jag om Carl Peters och den tyska kolonialismen i Östafrika fram till 1890-talets slut. Historien om Carl Peters fortsätter nu i Tyskland.

År 1913 började några tyskar samla pengar till ett storskaligt Petersmonument i Dar es Salaam med höjd av 2,3 meter. Man ville placera det vid hamnen. Skulptören Karl Möbius anlätades. Samtidigt hade Peters blivit rehabiliterad av kejsar Wilhelm och han började få full pension. År 1914 var monumentet färdigt och skeppades till Dar es Salaam. Samma år bombade britterna hamnen och skulpturen, som var nerpackad i lådor, gömdes i ett förråd på tyska kolonialkontoret. Tyskland förlorade kriget år 1918.

Men koloniala drömmar fanns kvar hos tyska revisionister. De ansökte hos britterna om att få ta hand om statyn för att skicka den till Tyskland. De fick ok och hemma i Tyskland var frågan var statyn skulle placeras. Hamburg, som hade ett kolonialt institut, sa ja. Men när det kom fram att Peters nog inte skulle vara lämplig föll idén.

Under hela 1920-talet bildades koloniala föreningar men nazisterna hade inget intresse. De var inte intresserade av kolonialism utan av ett rent ariskt Europa bortsett från Bantulingvisten Carl Meinhof som blev nazist och medlem år 1933 i hopp om att Tyskland skulle återerövra kolonierna. Men motståndare till kolonialismen hade inte glömt 1891–92 då Peters var på toppen av sin våldsamma karriär.

År 1933 kom Adolf Hitler till makten. Petersaktivisterna kämpade vidare. År 1935 gjorde de en framstöt med hjälp av Hermann Göring, vars pappa i Namibia hade gjort som Peters. Man planerade 50-årsjubileet av den tyska kolonialismen och Göring informerade Hitler om projektet. De lyckades och i Hannover restes ett stort Petersmonument. Peters änka fick också rejäl pension. Peters storhet växte åter alltmer. Teater, film och böcker producerades, gator blev Karl Peters Strasse och torg blev Carl Peters Platz.

Efter andra världskriget var Peters storhet ännu inte död men skulpturen, som inte fått definitiv placering försvann och dök upp i Bremen och sändes till skrot.

Under början av 1960-talet började åter revisionister kräva upprättelse av Peters och att sätta upp en staty på Helgoland. År 1962 gjorde man av ekonomiska skäl en mindre byst, som placerades utanför Helgolands vandrarhem. Där fick den stå tills 100-årsminnet av Helgoland/Zanzibaravtalet år 1990, då den tanzanianska ambassadören skulle komma på besök. Bysten plockades då bort och sedan år 1996 finns den på Helgolands museum.

Efter andra världskriget har frågan om både Carl Peters Platz och Carl Peters Strasse varit konfliktladdad bland kolonialister och fredsvänner. Många gator har fått ändrade namn, men i drygt 20 större städer finns fortfarande gatunamnet kvar. I Peters födelsestad, Neuhaus, hade en stor och mäktig sten satts upp till hans minne, men år 1951 bestämdes att begrava stenen. År 1994 dök emellertid stenen upp vid en byggnadsplats och man beslöt att sätta upp den igen. Den fick inskriptionen "...skaparen av Tyska Östafrika. Den koloniala politiken visade sig vara ett komplett missstag..."

År 1935 hade nazisterna invigt ett monument i Hannover. Det var rektangulärt och speglade kolonialismen i Afrika och visade Peters namn med den tyska örnen. Den stora diskussionen om Peters började redan på 1980-talet och en fredsrörelse demonstrerade mot monumentet. Politikerna hade ändrat sig och beslöt att göra om den till ett minnesmärke med texten: "...restes av nationalsocialisterna år 1935...vi beklagar...för oss är det en varning och en påminnelse om alla folks lika rättigheter i enlighet med Charter of Human Rights." Platsen heter nu Bertha von Suttner Platz – till minne av fredspristagaren år 1905.

Carl Peters är nu nästan borttvättad och även tysk kolonialism. Nu är det korruption som koloniserar människor.

.....

Ytterligare några av de få, trots trettio års närvaro, tyska låneorden i swahili:
kaputi/kabudi tyska kapuze, svenskans 'luva'
nusukaputi tyskans kaput, halvdöd